
V
B
3
D
C. R. BIBLIOTHECA
VNIV. IAGELL.
CRACOVIENSIS

Prawo 4995.

Zbiór procesów
z 18 wieku

Cz. IV

3 Rubl

3 fl 60

1883. III. 13.

№ 4995/I

Dziady

Jakoba Gieysztora

[illegible]

Z Biblioteki Jak. Kaz. Gieysztora

1. Wilno — Ryx.
2. Wigdorowicz. Wichert.
3. Kattmanowicz Klawko — Wigdorowicz.
4 — —
5. — —
6. Biskup Wileńs.
7. Żydy — Wichert.
8 — —
9. Wulfowicz — Radziwiłł.
10 Leybowicz — Menasowicz. Wigdorowicz
11. Włościanie Star. Wielondskiego — Walewski An.
12. Poniatowscy — Walewski.
13. Szydziński — Micewicz — Jasiński.
14 — —
15 Hausman — Piłtowski —
16 Potocki — Grodno.
17 Borostowski Xaw. — Prądzani Mocibrowscy.
18 Stankiewicz — Muszyński. — Dedenko.
19. Domański. Szpink. Karmelici. Radomino. Olszewko
20. Alexandrowicz — Grodno.
~~21 Sokolski — Gnatowski.~~ zob. 14633. III. t. V. Nr. 13.
22. Muszyński — Ryż —
23. Tęgoborski — Niemcewicz — Krasnodębski.
24. Ososki — Wilno.
25 — —
26 — —
27 — —
28 — Berez Kartuzi — Niemcewicz —
~~28a~~ 29 — —
~~29~~ 30. Stoklickie Star — Minejko.
~~30~~ 31. Minejko — Malinowski.
31 — — Giepiter. — Pileckа.
32 — —

33. Sokołowski — Wilno

34. — —

35 — Karnicki — Giedroyć.

36 — Świrski. — Kowno.

37. Puciłowski — Kowno

38. Kurlewicki — Orzeszko.

39. Dowbiarga Franc. — Orzeszko.

40 — Orzeszko

41. Piaseski — Czarnecki. Wołodkowa. Wołodkiew.

42. Odyniec — Zahorski — Ryngwald Dyszki.

43. Białopiotrowicz — Bygajski

44. Kościuszki — Wasilewski.

45 — —

46 Tołoczko — Kamedulski Wygier.

47. Wojnicki — Jeżański. Tayler

48. Pohl Jgd. — Plater.

49. Przeździecki — Zastaw.

50. Chrzewicz — Przeździecki — Marcinkiewicz,

51 Marcinkiewicz — Radziwiłł, Chrzanowicz
Sapieha.

52 Sapieha — przeździecki.

53 — —

54 Matuszewicz — Gierkowski — Bobrownicki

55. Klemwecki — Matuszewicz — Cierkowski.

56. Klemwecki.

8

ODPOWIEDZ

W assystencyi Zwierzchności Woiewodzińskiey.

Od Staro i Nowo-Kahalnych Wileńskich.

PRZECIWKO:

Samuelowi Wigdorowiczowi odsądzonemu od Rabinowstwa Wileńskiego.

Gminowi i Pospolstwu Zydowskiemu Wileńskiemu.

Y

W. WICHERTOWI Stolnikowi Mcisławskiemu.

ORAZ.

Zydom na Juryzdyce JO. Xcia Jmości Biskupa Wileńskiego mieszkaiącym.

W KTOREY.

Dostrzeze z przekonaniem Sąd, że Samuel Wigdorowicz słusznie za dowodzone przestępstwa, z urzędu Rabinowskiego strącony, prożno żąda siebie do onego powrocenia.

Ze skargi Gminu niewłaściwie do Kahalnych są zastosowane.

Ze W. Wichert w zmowie z Wigdorowiczem idąc godzą iedynie na krzywdę Kahału.

Ze Zydzi w Mieście Wilnie na wszystkich Juryzdykach mieszkaiący od dependencyi Kahału Wileńskiego, a od Zwierzchności Woiewodzińskiey wyłamywać się niemogą, oraz im poddanemi bydź maią.

§ § §.

Nie bez zadziwienia patrzyć można na wszystkie kroki Wigdorowicza, ktory mieniąc siebie bydź niewinnym nieznalazł atoli Sądu ktoryby go za takiego uznał.

A z większym ieszcze zadziwieniem zastanowić się nadtym przychodzi, iż on usprawiedliwiaiąc zdrożności i przestępstwa swoie, niemal na wszystkie osoby ktore tylko dotknęły się do interessu iego, czeeń szkodzącą dobrey a znaiomey w Kraiu reputacyi ludzi, rzucaiąc, obwiniaiąc drugich, siebie niewinnym ogłasza.

Dla niego żaden ani Sąd religiczny, ani Sąd Cywilny przypodobanym nie iest, chce on przez złamanie wszystkich obrębow Prawa przewinienia swoie ocalić.

On to przez explikacye swoie przysięgę niewiążącym woli człowieka obrządkiem umowy i punkta nic nieznaczącemi, każdego Sędziego przedaynym, Kahał gwałtownikiem, Dekret nieappellowany i zaprzysiężony exekucyi nieulegaiącym starał się wmowić.

On to cytuiąc długi regestr zastarzałych przestępstw swoich, przeciwko religii i cywilności dopełnionych, mowił że iestem niewinny, i nic mu niedowiedziono.

Niedziwuie się Kahał, że zbrodnie iego zaśleniły go, bo przestępca gdy miarę zbrodni przebierze, niezna ie bydź występkami.

A

Gdyby iednak zuchwałość iego we wszystkich postępkach, iaśniey okazana była, a złość przez niego wywierana na Kahał niewinności tarczą odepchnięta została, i gdyby w tey Sprawie pierwszykroć w takim rodzaiu przed Sąd Assessorski wprowadzoney, a całość narodu Zydowskiego tyczącey się, bliższe Sąd do wpływaiącey w nią okoliczności wziął przekonanie, krotka poda się wiadomość z iakich stanow składa się Synagoga Wileńska.

1mo. Z Rabina, ktory pierwszym z Religii i Cywilności iest Sędzią, do niego należy Pierwszeństwo w Szkole i Kahale, dopełnienie obrządkow Religicznych, śluby, Zapowiedzi, Rozwody, a nayszczegulniey obowiązany iest zawsze bydź przytomnym w Mieście i samą Bogoboynością i nauką bawić się, ten przez kongres obierany na trzy lata bywa, i ten przy obraniu przysięga na punkta ktore mu Kahał z kongresem poda.

2do. Z Sądu Duchownego z 11. osob złożonego, ktoren wszystkie Sprawy sądzi pieniężne, a ktory iest na ieden Rok tylko obrany, lub za dozwoleniem kongressu czasem może bydź dożywotnim, i z tych każdy iest przysięgłym. Ten Sąd Duchowny w połowie co tydzień sądzi po pięciu, a w przypadku wielkiey Sprawy cały się zgromadza i nazywa się dwu kompletowy Sąd, do ktorego nawet appellacye od Kahału idą, i ten ostatecznie kończy spory.

3tio. Z Kahału ten składa się z 13. osob co Rok obierany bywa, ktore osoby chyba za zgodzeniem się całego Kongressu Rok po Roku obranemi bydź mogą, i ten iest w Cywilnych czynnościach Gospodarzem Mieyskim i Sędzią generalnym, ten składa się z 4. Burmistrzow z 4. Raycow, i 4. Ławnikow; z tych 4. Burmistrze podług porządku Elekcyinego po tygodniu prezydencyą w Kahale utrzymuią, do niego należy Sprawy uczynkowe małe rozsądzać, w większych zaś Sprawach i Interessach Mieyskich cały Kahał, a w gwałtownych i pilnych potrzebach, nawet cały Kongress i tenże Kahał ma moc sądzenia i odsądzenia wszystkich Urzędnikow.

4to. Z Pisarzow Mieyskiego i Duchownego ktorzy u siebie księgi maią, z Sendyka ktory iest Plenipotentem Mieyskim, w Sądach Kraiowych tłumaczem przysięgłym i wszystkich Interessow Zawiadowcą z Szkolnikow ktorzy Urząd Woźnego i Regenta utrzymuią, z Wiernikow ktorzy kassę u siebie maią, ktorym Wiernikom ustney, Starszy Kahalny na większą Summę w swoim Tygodniu dać niemoże asygnacyi, iak na Rubla iednego, gdyby zaś większa wypadała expens, tedy na to Kahał cały ma dać na piśmie assygnacyą, z Kantorow i innych Urzędnikow Szkolowych.

5to. Z Osob Kongressowych, ktorzy maią moc obierania Rabina, Kantora Szkolnikow i dalszych wszystkich Officyantow, a do tego należą wszyscy naymaiętnieysi Obywatele i possessyą swoią w Mieście maiący, handle, rzemiosła, kunszta, lub umieiętności iako exekwuiący i tych iest teraz 196. do Kongressowych osob co Rok po pięć osob przypuszczanych bywa, przez Elektorow na Swięta Wielkonocne, a ten cały Kongres przez Kahał zwołany i z nim i z Sędziami Duchownemi złączony, co zrobi, postanowi, lub kogo odsądzi, iest rzeczą nieporuszoną.

6to. Cechy i inne Konfranternie i inni Zydzi składaią Gmin, ale sami do żadnych czynności niewchodzą.

Ten podział Urzędnikow Mieyskich i Urzędow ich dla tego teraz przełożonym został, iżby Sąd w czynić się maiących pośledniey szych cyta-

cytacyach miał wiadomość, iaki z iakiego sądu wyszedł wyrok — i co przez kogo i w iakiey mocy iest postanowionym —

Zbliżaiąc się do rozwiązania zarzutow przez Wigdorowicza poczynionych przeciwko dokumentom spraw składaiącym tak się traktuie —

Rzekł on że punkta przez iego elekcyine na Rabinowstwo od Kahału mu dane, nieszą przez niego zaprzysiężone, że we wszystkim zachowane, że on do wypełnienia tych punktow ktore dawnieyszym Rabinom Wileńskim były nadane obowiązanym nie iest — że punkta Hesselowi Rabinowi dane są nie te, że one są Boruchowi wydane, a zatym Boruchowskiemi nazwać się powinny, że on iuż posłuszny bydź niepowinien &c. —

1mo. Powinien się sprawować nietylko podług Punktów Jemu danych, ale też podług Punktow dawnieyszych Rabinów poprzednikow swoich mianowicie Hessela i dalszych — przekonanie naypewnieysze.

Ad 1mum Wigderowicz zgadza się, że mu punkta od Kahału R. 1750. dane są te, które teraz na sądzie, nayduią się, a w tych punktach, czytelnie daie się widzieć pod Artykułem 28. taki wyraz —

Dochowac wszystkie punkta czasu obrania Rabina Hessela za Rabina czyli punkta Hessela (nie przeciwiaiące się tym punktom) od początku do końca maią bydź dotrzymane.

Gdy więc w iego punktach tak czytelny a żadnemu tłomaczeniu ulegać nie mogący nayduie się wyraz, że on wszystkie punkta Hesselowi dane dotrzymać ma, iakim że czołem swoy własny dokument, do ktorego approbaty teraz na sąd sprawę przyniosł, śmie wypierać;

Gdyby on szedł rzetelnie, tedy koniecznie przyznałby się że ma obowiązek dopełnienia punktow Hesselowskich tych wszystkich, które nie są przeciwne punktom Jemu danym. —

Excypuiąc uleganie tym, które są iego punktami czyli z Teściem iego Judelem stanowionemi odmienione, bo taki ma warunek wswoich punktach —

Kahał z kongressem i gmin cały Wileński nie cytuią przeciwko niemu tych punktow, które są; przeciwne iego punktom, tak naprzykład że Rabin powinien bydź co trzy lata obierany, że Rabin tylko 10. Zł: na tydzień brać powinien, że substytuta za Rabina mieć niema iak Judel do dwuch lat był &c: ale cytuie te punkta, które nie są w iego punktach odmienione —

Daley ieszcze konfirmuiąc elekcyą Rabina Xże Radziwił Hetman w R. 1750 7. Apr: tak napisał. *Który to Rabin według dawnych Praw, zwyczaiow, religii i antecessorow swoich, osobliwie iak przeszły immediate Rabin, bez żadnych, nowin, wymysłow, tudzież uciemiężenia tak Kahału iako i pospolstwa confirmiter sprawować się na tey Zwierzchności odemnie daney powinien będzie —*

Ten konsens Xcia Hetmana Rabinonowi dany izaliż go nieobowiązuie do exekwowania wszystkich tych Punktow, które przez iego Antecessorow były dopełnione, ktoż nie widzi, gdy czyta w konsensie, iż on ma się sprawować iak przeszły immediate Wileński Rabin sprawował się.

Że zaś przed nim nie kto inny był Rabinem iak Hessel, to iego własne punkta świadczą 1750. a z nich uyrzy cytowany Ar: 28 i Ar: 22. przez te słowa *Dochody ślubowe, od zapowiedzi i dalszych, które należeli do przeszłych Rabinow, niemniey od rozląk dyspens & id genus nic niewyłączaiąc, należeć maią, do Rabina Samuela od czasu obrania iego na Rabina, a dopiero przez lat 2. albo 3. Rabinowi Judelowi Pisarzowi i Sędziemu na-*

leżeć maią. Procz co się dopiero należy wdowey Rabinowey Hesselowey do roku konczącego się po śmierci męża iey. —

Widoczne więc z tego punktu przekonanie, że przed Samuelem Wigdorowiczem im mediate był Hessel Rabinem i że po śmierci iego ieszcze rok nieupłynoł, z ktorego dochody Rabinowskie podług zwyczaiu do wdowy należeli —

Konsens więc wydany Wigdorowicza z ostrzeżeniem ażeby się tak sprawował, iak bywszy immediate Rabin, do innego Rabina, stosowanym bydź nie może, iak do punktow Hessela, ktore on przez swoie punkta za akceptował —

Zeby zaś dotykalniey Wigderowicza przekonać że on nietylko był powinien exekwować i sprawować się podług punktow Hesselowskich, ale w Exekucyą onych wraz po obraniu swoim wszedł. następnie dowodzim —

W osim Miesięcy po Elekcyi Samuela Wigderowicza na Rabina, a Judela teścia iego na dwuletniego Administratora Rabinowstwa, kontrahenci arędowali u kahału dwie kropki, co iest wielką handlową, i składki mieyskie a niechcieli więcey płacić iak za iedno od podpisu Rabinowi Talerow bitych 5. Judel udał się z punktami Hesselowi służącemi do Kahału na rozsądek żądaiąc. Aby od każdey krobki po Talarow 5. zapłacono, a Kahał rozdystyngwował, i kazał od każdey kropki podług złożonych punktow Hessela po Tb: 5. płacić *Widzieć i czytać ten rzecz stanowiący Dekret.*

Z przeczytania tego Dekretu dwoiaką Sąd powziął wiadomość, że Judel teść Samuela sam cytował w swoiey sprawie punkta Hesselowskie, a a przez to wyznał, iż podług nich sprawować się powinien. Druga że cytacya Ar: 4. z punktow Hesselowskich zgadza się ztemi punktami, ktore my Hesselowskiemi mianuiem, bo właśnie punkt 4. traktuie, wiele ma Rabin brać od podpisu kontraktu. Widzieć punkta Hesselowskie.

Błąkaiąc się w swoich explikacyach bezprawnych Rabin, a widząc iż wyprzeć tey prawdy niezdoła, iż on podług punktow Hesselowi służących sprawować się ma, a niesprawuiąc się według nich, iż na odsądzenie zasłużył, rzucił się do drugiego sposobu wrażaiąc w sąd że składane przez Kahał punkta nie są Hesselowemi ale Boruchowskiemi —

Gdyby na moment przyszło pozwolić Rabinowi na iego suppositum, że te punkta teraz na sądzie będące nie są Hessela, ale Borucha Rabina Wileńskiego &c. coż z tąd dla niego za zysk, gdy i konsens Xcia Hetmana pisze wyraźnie, iż ma się sprawować, *podług dawnych Praw Religii i antecessorow*, więc skoro przyznaie, że Borucha Rabina Wileńskiego są te punkta tedy podług nich sprawować się był powinien, bo to konsens zastrzegł.

Ale żeby bliżey przekonać żeto są punkta Hesselowskie na dowod te składamy okoliczności porusżyć się rozumowaniem nie mogące. — Według Dekretu Xcia Woiew: Wileńskiego. 12. Zydow przysięgło, że to są punkta Hesselowskie — Dekret między kontrahentami a Judelem w R. 1750. punkt 4. ztych punktow Hesselowskich cytuie, i właśnie hoc loco o kontrahencyach i podpisaniu Rabina, te punkta piszą. Daley zważyć, innych Hesselowi służących nie składa punktow Rabin, a wszakże Judel Teść iego stawał znim w Kahale — to wyżey allegowany świadczy Dekret —

Czwarty dowod iż Dekret oczewisty przez Rabinow w Mirze ferowany za Hesselowskie punkta ogłosił i za takie uznał, przekonany z podpisow na tychże punktach będących, że one są z originalnych przekopiowane,

kopiowane — ktore u Heſſela zoſtały ſię —

Dołączyć i te uwagę do ziednania wiary tym punktom, iż one Heſſelowi ſłużyły następuiącą, ſą one przekopiowane w Ru. 1712. po ktorym Ru. Heſſel naſtał Rabinem, i że podane tey iako Rabin Wileńſki prawował ſię na kongreſſie Indurſkim to świadczy przez Wigdorowicza pod Rokiem 1720. złożony Dekret —

Myśleć więc inaczey niemożna, że wſzyſtkich względow iak tylko że przytomne na Sądzie punkta ſą Heſſelowſkiemi.

Uſtanowiwſzy baſim i początek ſprawy, to ieſt że Samuel był koniecznie obowiązanym podług punktow Heſſelowſkich ſprawować ſię, przez ſzczeguł wytkniętym będzie poniżey, wczym Samuel też punkta, złamał —

Teraz krotko zaſtanowiemy ſię uwagą, że Samuel procz punktox przy Elekcyi w Roku 1750 danych i procz punktow w Roku 1612 dla wſzyſtkich Rabinow Wileńſkich napiſanych a w Roku 1712. Heſſelowi Rabinowi do exekwowania przeznaczonych, powinien był zaſkutecznić punkta przez niego w Roku 1767. zaprzyſiężone, ktoret że prawnie mu nadane zoſtały i przez niego poruſzonemi być niemogły dowodzi ſię naſtępnie —

Poki Rabin był w młodſzym wieku i poki teść iego Judeł żył, i poki niedawne poſtanowienie punktow tkwiało w pamięci, poki poczynienie reſtrykucyi nieuczyniły go wolnieyſzym, na wſzyſtkie bezprawia, poty Samuel dość chwalebnie ſprawował Urząd powołania ſwego

Lecz kiedy po upłynionym dzieſiącu lat przeciągu namnożone reſtrykcye przedziurawiły ſumienie, pod ten czas Samuel odkładiąc na ſtronę ſłuszność i ſprawiedliwość, Dekreta i czynności ſwoie więcey daiącemu ofiarował ukazuiąc drogę przekonaniu przez ręce, poważył ſię w Dekreta Duchowne Kahalne, od obydwoch kompletow i w przytomności iego ferowane, falſzywemi nadwątlać świadectwy, i to uſkutecznił w Sprawie Zelika Szkolnika Sądowego Wileńſkiego, przez kongres obranegobył on oſkarzony, o rożne przeſtępſtwa w Urzędzie ſwoim czynione i za nie przez dwukompletowy Sąd Kahału Wileńſkiego od Szkolnikowſtwa odſądzony Roku

1762. 10. Junii zapadły Dekret przez 13 osob Kahalnych podpiſany widzieć.

Ten ſam Dekret Rabin z całym Kahałem Roku tegoż 1762. na Dniu 12. Junii potwierdził dodaiąc to, że nawet ten Zelik między kreſkowemi bydź niemoże.

Taki uformowawſzy Rabin z Kahałem Dekret, ważył ſię przeciwko temuż nieporuſzonemu Dekretowi bo tak iak w Trble zapadłemu przez Zelika zakontentowanemu i w 8. Niedziel iak prawo kongreſſowe mieć chce nieburzonemu, a razem i przeciwko ſobie świadectwo wydawać, że ten Dekret nie ieſt ſprawiedliwy przez co przeſtąpił punkta Heſſelowſkie §. 3. Gdzie Rabinowi wdawać ſię w ſprawy a tym więcey truć ſprawiedliwość zakazano. Widzieć świadectwo, i że Rabin nieſłuſznie dał świadectwo do burzenia Dekretu dwu kompletowego Kahalnego na ktorym ſam zaſiadał, i że podpiſał świadectwo do podpiſu zfabrykowanego Gabryełowicza, to Deket komprom Іſarſki oczewiście zaświadcza Roku 1777. in 8bri, zapadły.

Tym poſtępkiem Kahał, Sąd Duchowny, cały kongres i poſpolſtwo obrażone i dalſzemi iego czynnościami zażalone, gdy po śmierci J. O. Xcia Jmci Hetmana i Woiewody Wileńſkiego Oyca, ſyn iego teraźnieyſzy Xże Jmć Karol Radziwił Wda Wileńſki naſtąpił na Woiawodztwo i gdy podług Praw i zwyczaiu miał konfirmować na Rabinowſtwie Wigdorowicza. Pod ow czas cały Kahał prożbę zanioſł do Xiążęcia, ażeby

mu dozwolił nowe z Rabinem postanowić punkta, i zalecić ażeby Rabin one dopełniał — Prożba ta skutek wzięła Xże Wda teraźnieyszy Wileński approbuiąc na Rabinowstwie Wigdorowicza ostrzegł nowych punktow uczynienienie przez słowa na konsensie oyca swego zapisane —

Ten Konsens Samuelowi Wigdorowiczowi Rabinowi Wileńskiemu od ś. p. Xcia Jmci Oyca i Dobrodzuia mego dany we wszystkich punktach stwierdzam i approbuię przykazuiąc pod wino nieodpustną wszelkie posłuszeństwo iako aktualnemu Rabinowi i żeby się Kahał do Sądow i Rządow się iego niemieszał, oraz obserwowal, co temuż Rabinowi w osobnych punktach pozwolono będzie. Dan w Zamku moim Nieświżu 24. Januarii 1763.

Maiąc pozwolenie Kahał na ustanowienie nowych punktow z Rabinem chciał ie w krotce ułożyć lecz zdarzone okoliczności przeszkodziły zamiarowi i Rabin przez przyiacioł swoich będących w Kahale zwlekał onych uformowanie.

Tymczasem gdy Rabin, w moc Sądow Kahalnych wtrącać się, Przywileie Kahałowi służące gwałcić, za sądzenie korrupcye brać, niewinnych uciskać nieprzestał, Kahał dozwolenie Xcia Woiewody w Ru. 1767. koniecznie do skutku przyprowadzić zamyślił.

A chcąc dotykalnie Rabina o iego wykroczenia tak przeciwko Religiiiako punktom dawnieyszym i wszystkim ich zwyczaiom przekonać. Wyprowadził Sąd Duchowny, podług ich zwyczaiu pod sumieniem i klątwą z 13. świadkow inkwyzycyą ktorą w Roku 1767. uczynioną czytać w kilka sztukach nayduiącą się w ktorey są o dopełnieniu następnych przestępstw świadectwa —

Ze od Sądzenia w Kahale naypoczciwszych Sędziow oddalał przez podstępy, przez co krzywdził powage Kahału.

Ze z krobki łojowey Leybie Lezorowiczowi Wiernikowi mimo wiedze Kahału kazał wziąć czerw: zł: 35. przez Dekret, a potym i ten Dekret dla zatracenia śladu nieprawności odebrał.

A punkta Hesselowskie piszą § 4. *W interessach Kahalnych idque względem składanek, podatkow i kontrahencyi Kahalnych, Rabin przez żaden sposob należeć niebędzie.*

Punkta zaś assekuracyi z nim samym a Kahałem uczynione w Roku 1750. o 30000 zł: Zaręki, tak brzmią, iż Rabin ma się sprawować, *nieinteressuiąc się do żadnych interessow Kahalskich ani też prywatnych tylko do nauk według Religii swoiey* —

Możesz bydź widocznieysze iego przestępstwo gdy on ukradkowym sposobem dozwolił, Wiernikowi wziąć 35. czerw: z krobki.

Zaświadczono, że Rabin za głowę cukru Kandyzbrodu i czerw: zł: 1. od krobkarzow arędujących składankę od Partykularzow nad taxę przebory wzięte nie kazał ukrzywdzonym zwrocić lubo przebor dowiedziony —

Wyznano, że on za przyrzeczono Promocyą w sprawie od Rabina widział iak dano Rabinowi czerw: zł: 13.

Powiedziano, że za wygraną sprawę z Kahałem dał mu Zyd korrupcyi Rublow 20.

Przyświadczono, że Rabin za to aby urząd w Kahale wyrobił, wziął od żyda pewnego więcey czerw: zł: 20. i słowa nie dotrzymał.

Okazano, że Rabin pod pretextem niezapłaconego długu wziął korrupcyi talarow bitych sto.

W tych iemu dowiedzionych artykułach nieiestże widoczna wzięta korrupcya i przedanność instynktowanego fałszywie przez kieszeń na zgnębienie prawdy przekonania.

Wyświadczono i to że on gwałtem bez powinnych gradusow na Urzędą Kahalskie kreował — zapisawszy siebie za superarbitra na kompromis: mimo woli stron i przeciw punktom Hessela §. 10.

Wyświecono i to że nietylko brał korrupcye ale od stron od ktorych był uprzedzonym Sędziow ofiarował.

Wyiawiono że on Dekreta Sądu Duchownego skassował kilkarazy — A wpunktach Hesselowskich §. 11. stoi, że w Sądy Duchowne wdawać się niema w słowach — " W sprawach pieniężnych wolno będzie sądo- „ wi czyli raczey Sędziom samym bez przytomnego Rabina Sądzić, a „ Rabinowi na nich nie zasiadać wolno będzie, przez co w takim razie „ Rabin wyrok sądowy, bez iego Sądu wypadły żadnym sposobem „ reformować lub naymnieyszy akcent naruszyć nie będzie mogł, i „ nie powinien będzie. —

Odkryto i to, że Rabin nasadzał i podmawiał osoby do zaiątrzenia niechęci między Kahałem —

Doświadczywszy z takowey inkwizycyi Kahał, że Rabin przedayną robił sprawiedliwość, że sam korumpował, że do Kassy Kahalney wtrącał się i z niey pieniądze brać mimo Kahał dysponował, że niewolnie kassował Dekreta Sądu Duchownego, że sam siebie za superarbitra ustanawiał na kompromissie, że kłutni między Kahałem i prywatnemi był podpalaczem postanowił go odsądzić od Rabinowstwa lecz zmiękczony prożbami Eliasza swata Samuela ktory w ten czas był Kahalnym, obostrzył go tylko punktąmi nowo ułożonemi tamuiącemi iego bezprawność, ktore Samuel Wigdorowicz kontent, że go nieodsądzano za dopełnione przestępstwo od Rabinowstwa, wykonanym iuramentem iak naysolenniey dochowywać zaręczył widzieć te 1767. 7. 9bra punkta przysiężone — i rotę wykonaney przysięgi naymocnieyszey —

Ktorych punktow dochowanie przez każdego obywatela kongressowego dostrzegane bydź ma, Sessya tak zadecydowała całego gminu kongressowego przez kryski sekretne 1767. in 9bri.

Takowych punktow złamanie niż się poniżey okaże; wtym mieyscu rezelwuią się zarzuty od Samuela Wigdorowicza przeciwko nim uczynione iakoby one były wymożone gwałtownie, wczasie zaskarżone, Dekretami Synagog Grodzień: Słuckiey i Brzeskiey podniesione, kompromissem i ugodą między Kahałem a Wigdorowiczem postanowioną w Roku 1777 zupełnie umorzone — A zatym, iż im ulegać nieiest obowiązany Wigdorowicz —

1mo. *Ze te punkta 1767. wymożone i zaskarzone.*

Jeżli można skarzyć się na przysięgę dobrowolnie wykonaną, i zaskarzać oną dla tego żeby iey niewypełniać, oddaie to do delikatnego rozeznania sądowego iednak, że niegodzi się nadaremnie wzywać imienia Boskiego przez przysięgę uczy to przykazanie Boskie o ktorym może Samuel zapomniał dawno niemowiąc przykazania Boskiego dowodzę tylko — Zeani wymożenia niebyło, że zaskarzenie ieżeli iakie było, iuż iest cofnione —

Podsunięto exageracyą w piśmie od Rabina, że Kahał zbuntował się przeciw Rabinowi, że zaprzysiągł konfederacyą, że drzwi w szkole zatarassował; że gwałt, daiąc punkta do zaprzysiężenia domierzył —

Niewiem zkąd te Historyą wyczytano bo iey w dowodach nienayduiem ktore iedne tylko maią moc perswazyi czynienia u sądu według Art: 54. i 77. z R: 4. statutu Litt:

Na uczynienie konfederacyi i zaprzysiężenie przeciw Rabinowi Sessyi Kahalny niema, o zatarassowaniu drzwi sam Rabin zanosząc Manifest w Trokach we dwa dni po zaprzysiężeiu niewzmienia.

Znakow gwałtu czyli przymusu nieokazał, zkądże ten gwałt wnosić, czymże i iakim sposobem ten gwałt był domierzony, dotąd iest w sekrecie, iedno słowo zniechcącego gadać ciężko wyprosić lub wykrzyczyć a Rabin niechcący cały arkusz roy wymowił —

Zaniesiony przez Samuela 1772. 9. 9bra w Trokach Manifest, skarzy się o gwałt, iednak przysięgi ruynować niechce tylko sobie salve o kilkadziesiąt tysięcy pretensyi do Kahału zachowuie — *Widzieć ten Manifest*,

Gdyby ten Manifest mieć za mocny do burzenia zaprzysiężonych punktow, tedy skoro Samuel na zaiutrz po zaniesionym Manifescie, zgodził się z Kahałem na kompromis i przed obcemi pięciu Sędziami na zaprzysiężone punkta iż trzymać ma, oświadczył że Manifestow zaniesionych odstępuio, słowem że cały układ w tych punktach zawarty za naywiększy i nieporuszony maiąc uledz im obowiązał się i to Dekret kompromissarski zaświadczył —

Roku 1767. 10. 9bra Dattny, coż ta akklamacya czce echo znacząca u Sądu figurować Sędzię.

Coż Rabin przeciwko temu kompromissowi powiedział, oto niemogąc nic wykoncypować to tylko powiedział że mu Kahał z odgrozkami rozkazał uczynić dobrowolne wyznanie przed obcemi Zydami, iż te punkta ktore zaprzysiągł dobrowolnie uczynił —

Ktoż temu da wiare ażeby ten ktorego świętość przysięgi nieodwiodła od manifestowania, poprzysiężonych punktow i oskarżenia siebie tym samym o krzywoprzysięstwo że Manifest uczynił, ażeby mowić ten na odgrożki Kahału, dobrowolnie od nikogo nieprowadzony przyszedł na kompromis w mieście agituiący się, i w ten czas kiedy wszystkie w mieście były brane otwarte wyznał dobrowolnie przed kompromissarzami iak był powinien, że punkta przez siebie zaprzysiężone, przez Kahał za wolą Xięcia podane, za regułę do czynności swoich przyimuię —

Nazywa gwałtownym ten kompromis a przecież go nie manifestował owszem nim zaniesionego w Trokach Manifestu odstąpił, i ktoż do iego wniosków wiarę przychylić może i da wiarę temu ktory przyznaie się że krzywoprzysiągł. Na dowod gwałtu Rabin ciekawy przez Sophisme uformował Argument mowiąc, że sama rota wykonanego juramentu poświadcze o dopełnionym gwałcie gdy w niey ten nayduiesię warunek, *iż nigdy tego postanowienia manifestować i cossać niemoże*. To taką rzeczą w Rozumieniu Rabina wszystkie Tranzakcye ugodliwe, i zgodne, umarzaiące, kłotnie, iako i stanowiące ugode przez kładące się obowiązki iż takowe Dokumenta przez nich nigdy nie maią bydź burzone, wymuszonemi nazwać się powinny, a wszelak głos powszechny iest przeciw temu.

Ciekawi będziemy przez iaki srzodek dobrowolność Rabin okaże, kiedy to za przymus naznacza.

Niema żadney pod słońcem takiey Religii, ktòraby swoich szczegulnych świątości i obowiązkow, nie miała Religia atoli starego testamentu, w którey żyć Samuela suknia okazuie (ale nie postępki) żadnego na nieprawość iego nieprzyzwoitey hamulca —

Nieprzestał on na tymże krzywo przysięzcą przez manifest przez się skassowany ogłosił siebie, że punkta zaprzysiężone dobrowolnie, zatakie przez kompromiss uznane, niedotrzymywał —

Posunął się on daley i usiłował złamać Iurament czyli znaleść od niego dyspense, a przez to potargać świętość swoiey Religii, podnieść punkta z woli Konsensu Xcia Woiewody uczynione, a kompromissem

ſem przez niego za dobre przyznane, a przeto pokruſzyć wſzyſtkę moc czynności dobrowolnych.

Po przemilczeniu trzech lat poſzedł on do Synagogi Grodzieńſkiey z prozbą, ażeby ſkaſsować punkta przez niego zaprzyſiężone, a Kompromiſsem umocnione,

Same poyście do Prawa ieſt krzywoprzyſięſtwem, od ktorego iż dyſpensę doſtał w ſwoim piśmie wyraził iednak tey dyſpenſy, ani złożył, ani doſtać niemogł, bo od Juramentu żaden Sąd uwolnić niemoże ile dobrowolnie wykonanego i bez dowiedzioney przeſzkody dla ktoreyby niemogł bydź ten Jurament dotrzymanym.

Co do całego Proceſsu w Synagodze Grodzieńſkiey prowadzonego to mu ieſt legalnie do zarzucenia, że on in contumatiam Kahału utworzony, że lubo byli Subdelegaci tedy ci niepodług Prawa obrani, bo nie przez vota ſekretne, że ci Subdelegaci z rotą Juramentu nieſtawali.

Że przeciwko temu Dekretowi Synagogi Grodzieńſkiey, Kahał pod dniami 18. i 21. Januar: 1771. manifeſtował ſię.

Że ten Proceſs falſz w ſobie zawiera, bo pozew Rabin podał od Synagogi Grodzieńſkiey 1770. 11. Xbra do ſtawienia Subdelegatow do Sprawy z Rabinem, a Dekret 1. Xbra, tegoż Ru 1770. wypadł iedynaſtą dniami przed Pozwem.

Że Dekret Synagogi Pińſkiey w Ru 1771. 10. Apr: zapadły, cały Proceder w Grodzieńſkiey Synagodze prowadzony ſkaſsował.

Approbaty zaś od Synagogi Słuckiey i Brzeſkiey in contumatiam wyiednane żadnego niedaią przekonania.

Prożno chciał Rabin wmowić akceptacye tych Dekretow Synagogi Grodzieńſkiey i dalſzych przez Kahał Wileńſki, gdyż akceptować tych Dekretow nie było w mocy Kahału, ale w mocy całego Kongreſsu i Gminu Wileńſkiego ktoren przez uchwałę Kongreſsową iedną pod dniem 3. 9bra, drugą pod dniem 10. tegoż 9bra Roku 1767. ſtrożem tey uſtawy uſtanowionym zoſtał, i ktore Dekreta pierw przez Kahał zamanifeſtowane, a Dekretem Pińſkim podnieſione zoſtały.

Nadto: że Dekret Synagogi Grodzieńſkiey naruſza iego właſne punkta na Rabinowſtwo mu dane i punkta Heſselowi ſłużące, a tym ſamym, że zgwałcił całą moc uſtaw Synogogſkich i konſenſu Xcia, to daie ſię widzieć iaſno z tegoż Dekretu, ferowanego pośledniey pod Rokiem 1771. 2. Januar:

Dekret ich rzekł: iż Rabin Wileńſki ma takie pozwolone ſobie Beneficia, iakie Rabini innych Synagog maią. A punkta iego 1750. pozwalaią mu tylko to, co Rabinowie dawnieyſi Wileńſcy mieli, i toż ſamo konſens Xcia opiewa, w iednym tylko punkcie co do Partykularzow zwyczaie Rabinowſkie dalſzych Synagog rozciągniono.

Uznał go bydź wolnym od krobki, a punkta Heſselowſkie §. 14. nieuwalniaią go i ani Synow iego.

Z kop Sądowych iż mu trzecia część należy ſię wyznał, a w §. 11. punktow Heſselowſkich ſtoi: iż Sędziowie kopy Rabinowi z tych Spraw na ktorych Rabin niezaſiada nic mu dawać niepowinni, a z tych Spraw na ktorych zaſiada podług upodobania ſwego dawać maią.

Powiedział: że Elekcya Wiernikow, ani Szkolnikow niemoże bydź bez Rabina, a §. 16. punktow Heſselowſkich piſzę, iż Rabin żadnega inſtrumentu od Kahału wydanego burzyć niema mocy.

Możnaż temu Dekretowi przyznać dobroć, ktory cały fundament punktow Rabinowſkich wywrucił, ktory naruſzył pierwſzy a nayprzyncypalnieyſzy z punktow Heſselowſkich §. 1. i §. 16. w ktorych zabronioną ieſt, iż Rabin ani odmiany, ani ulgi zyſkiwać niemoże, ani ich nikt

dozwalać nie iest w stanie, konfrontować w tym mieyscu. — *Dekret Synagogi Grodzieńskiey z Punktami.*

Do Proçederu w Synagodze Grodzieńskiey intentowanego dołączyć, i to, że on przeciwko ustawom Kongresowym iest uczyniony, ktore dyspo- nuią, iż gdyby kto chciał burzyć Dekret, lub ugodę iaką, tedy po nastaniu iey powinien w 8. Niedziel czynić, czego Rabin niedopełnił, bo w trzy lata rozpoczął Proceder.

A w tym przemilczeniu ieśli udać się do Prawa Kraiowego, tedy i podług niego niemiał mocy popierania, bo Art: 35. z Roz: 4. 52. z Roz: 11. Statutu Litt: w uczynkowych akcyach (tak iak on o gwałt miał Sprawę) do lat trzech dawność zakładaią, a potym wieczne milczenie nakazuią, *Widzieć te Prawa.*

Ze milczał, krotkie przekonanie, bo zaprzysiężone przez niego punkta 1767. 7. bra, a Pozew do Synagogi Grodzieńskiey 1770, 1. Xbra.

Dośledziwszy, że Proceder w Synagodze Grodzieńskiey prowadzony, był zdrożny, kontumacyiny, zaskarżony, niewłaściwy, nadwerężaiący ustawy i konsens, gdy skassował nawet własne punkta Samuelowi i Poprzednikom iego iako to Hesselowi i Boruchowi służące; teraz zastanowić się nad kompromissem i asekuracyą w Ru 1777. nastałemi.

Nim się czytelna zdrożność dostrzeże w tych dwu tranzaktach wiedzieć trzeba o okoliczności z iakiey ona nastała i co przymusiło Kahał do składu takich bezprawnych pism, Rabin Wileński dla protekcyi i przyciśnienia Zydow Wileńskich został Rabinem Krolewieckim ktorym zostawszy strafszył Kahalnych Wileńskich naywięcey z Kupcow składaiących się, a kommercya swoie z Krolewcem maiących, iż ieżeli z nim ugody niezrobią, i przez kompromis iakiey Summy gratysowey niezapłacą, iż ich towary aresztować w Krolewcu będzie.

Zastraszeni odkazankami Samuela, a znaiący z doświadczenia charakter iego na wszystko rezolwowany lękaiąc się żeby na zemstę Rabina wystawieni nie byli, składaią bezprawny poniewolnie z nim kompromis i to cokolwiek on chciał wszystko mu postępuią.

Tego kompromissu, stanowić sami Kahalni niemogli z Rabinem, bo ustawa przez cały Kongress uczyniona w Ru 1767. 3. i 10. bra opiewa, iż całości punktow przez Samuela zaprzysiężonych cały Kongres powinien dostrzegać, i każda z niego szczegulna osoba, a zatym potrzeba było, ażeby cały Kongres pisał się do kompromissu, od ktorego gdy niemasz zezwolenia, cały ten akt kompromissowy i in sequelam onego nastąpiona asekuracya całkiem upada.

Do tego zważyć, iż iest Konstytucya Kahalna dawnieysza taka, iż Kahał przez kompromis, czyli ugodę niema żadney Summy nikomu płacić, ani o nią rozprawować się, albo tytuły nadawać, tylko koniecznie Sądownie, a zatym i przeciwko tey ustawie, niemogł Rabin składać ugody i beneficya przez nią zyskiwać, a gdyby co dał tedy każdy może to burzyć. — *Widzieć kopią legalizowaną ręką pisarza tey ustawy.*

Przez te ustawę zapobiegał Kahał, ażeby publiczne pieniądze, przez zastosowane fałszywe pretensye, za pomocą przyiacioł prywatnie użytemi nie były.

Gdyby zaś nawet od samego Kahału dependowało obranie kompromissu, tedy skład onego sobie przeciwny, same Rabina fundamenta obalaiący niszczeć i upadać powinien. A przez utworzenie takowego Dekretu i wymożenie asekuracyi, iż złamał punkta swoie na ktorych został obrany Rabinem naywidoczniey okazuie się.

1mo. Nakazał kompromis, ażeby Kahał zapłacił Rabinowi 700. czer: złł: z procentem.

A punkta Hesselowskie piszą, iż nad pensye postąpioną sobie nic wymagać niema Rabin.

2do. Pensyi tygodniowey postąpioną wyżey nad dawną w punktach iego Elekcyinych opisaną złł: 7. bo mu dawniey tylko złł: 20. naznaczono. W tym więc punkcie przestąpił swoie właśne punkta.

3tio. Ten sam Dekret Kompromissarski naznaczył, iż wszystkie Dokumenta na ktorych obrany za Rabina Samuel w nienaruszoney mocy zachowuie. a wyraźnie w punktach na Rabinowstwo iemu w Ru 1750. danych i w konsensie Xcia Hetmana stoi: iż Podrabinka mieć niema, punkta zaś Hesselowskie akceptowane przez Samuela §. 14. tak brzmią. *Synowie Rabinowscy Zięciowie iego do żadnych urzędow kreskowych przez cały czas Rabinowstwa przypuszczeni bydź niemogą.* Wszelak tenże kompromis w punkcie 4tym z swego pseudo wyroku stanowi.

Iż Izrael Syn Rabina ma bydź Sędzią przez lat 15. z pensyą 10. złł: ktora wytargowana nad ustawę iego. 5to. Josiel Zięć ma bydź w randze Burmistrzowskiey, 6to. Herc Cymachowicz w randze Radzkiey, 7mo. Jankiel Zięć kryskowym &c.

Ktoż więc niewidzi kontrapositow nayoczewistszych w tym to niby Kompromissarskim Dekrecie z początku pisze. iż wszystkie ustawy na mocy ktorych został Rabinem maią bydź nienaruszone, a te zakazuią ażeby Rabin Synow i Zięciow swoich niemiał między kreskowemi, a w następnych wraz punktach łamie to sam, co w gorze napisał, przypuszczaiąc Syna i Zięciow do urzędow kreskowych, możnaż te waryactwo nazwać zdrowego rozumu tworem, a tym bardziey utrzymywać za dzieło nieporuszone.

Nieprożno Starsi Kahalni opisywali w punktach Rabinowskich, ażeby on do kreskowych osob Zięciow i Synow swoich niewpuszczał, bo znali bydź urząd Rabina dożywotni, a w Mieście naywyższy, ktore za uformowaniem przez Rabina w Sądzie partyi, dla Miasta nader stałby się niebespieczny i lękali się, żeby on na złe używaiąc swey władzy zamiast powszechnego Oyca, powszechnym niestał się zdziercą, ochrona zatym tych punktow dla Kahału iest nayistotniey potrzebna, żeby przewaga Rabina przez osadzenie w Sądowych i kreskowych rangach swoiey koligacyi, niegnębiła niewinnych.

4to. W Sprawie o Kamienice Felkierzambowską podług tego kompromissu miał rozsądzić Sąd Duchowny Kahał z Rabinem, a on wszelak przez ugodliwy kompromis wymogł od Kahału czer: złł: 300. więc sam zgwałcił ten kompromis, i ustawę Kahalną wyżey cytowaną ktora Kahałowi nic przez ugodę płacić niedozwala i nullitatem aktu zakłada.

5to. Napisał ten kompromis, iż gdyby Rabin dokąd inąd wyprowadził się, tedy po wyszłym niebytności iego Roku do niczego więcey Kahał nieobowiązany, iak tylko do płacenia mu przez lat 7. po czer: złł: 50.

Wyprzeć tey prawdy niezdoła Samuel, że przez lat góro dwie bawiąc się liwerantctwem za granicą Moskiewską i wstyd swoiey Synagodze czyniąc, a Rabinowstwo swe w faktorstwo zamieniaiąc, odpadł od Rabinowstwa i niemiałby Prawa o nic więcey mowienia, iak tylko o pensyą sobie zastrzeżoną 50. czer: złł: przez lat 7.

Gdyby więc ten kompromis (iak mu się zdaie trzymać) był ważnym tedy podług tego Kompromissarskiego punktu odpadłby od Rabinowstwa.

Ponieważ zaś wspomniało się tu o woiażu Rabina i faktorstwie iego za granicą zważyć, iż tym krokiem zasłużył bydź odsunientym od religicznego urzędu, ktorego piastować nieumiał.

C 2

Rabin z powołania swego na czele obrządkow religicznych i naywyższy Duchowny w swoiey religii będący, powinien samo bogomyślnością zatrudniać się, powinien nauk pilnować.

Tak brzmią punkta iego §. 13. *Rabin niema do Kahału dla obrady w interessach Mieyskich iść aż do czasu po południowego, a to dla tego ażeby był wolnym do południa bawić się nauką.* §. 25. *Nayszczegulniey ażeby nieprzeszkadzać pomienionemu Judelowi żadnemi interessami, bawić się nauką chyba po południu, ażeby przy starości swey o zbawieniu myśleć mogł bez przeszkody.* W punktach asekuracyi na złł: 30,000. w rękoiemstwo daney rownie iest ostrzeżenie. żeby Rabin samą nauką się bawił, a w punktach Hesselowskich tak wyraźnie stoi §. 3. *Gdy będzie zawokowany Rabin (aby przyszedł na sessyą Kahalną, lub na sessyą Kreskową bądź w iakieykolwiek potrzebie, powinien będzie bez naymnieyszey odwłoki przyiść, a tym bardziey niepowinien będzie usuwać się od żadn y Sprawy &c. i ażeby Sprawy bez umartwienia i męki stron w nayprędszym czasie wzięły swoy skutek iak naypilniey dostrzedz powinien będzie.*

Te wszystkie cytowane punkta koniecznie tego wymagaią, ażeby Rabin siedział bez przerwy w Wilnie, bo inaczey aniby mogł nauk pilnować, ani administracyi sprawiedliwości dostrzegać. Wszelak Samuełowi do takich powinności obowiązanemu zdało się, to w Krolewcu, to w Chersonie, to w Oranach gdzie został Rabinem, bawić się i od Szkoły ktorey był strożem oddalać się.

A to iest iego naygłownieyszym w religii, i przeciwko punktom Elekcyinym iego własnym i Hesselowskim, i przeciwko Konstytucyom Zydowskim, a naywięcey obrządkom ich religii przestępstwem.

Gdy się to rzekło o kompromissie, że on żadney mocy niema tym samym na nim wspieraiąca się ugoda i nowa na 30.000. złł: assekuracya, iako bez pewnego fundamentu obalać się musi, Ktorey ugody szczegulnym punktem Rabiństwo Przyszkołkowe dla Syna Rabinowskiego zastrzeżone, a to przeciw punktom Elekcyinym i konsensowi Xcia, gdy nastąpiło, więc sam Samuel zna, iż domierzaiąc przestępstwo kary za postępek, niepochwalenia godzien.

Co nakoniec te kombinacye stanowić mogą. Gdy punkta Hesselowskie naymnieyszy defalki i ulgi, albo dobrodzieystwa z pod punktow zyskiwać niedozwalaią §. 1. w słowach: — " Niema ani powinien będzie
" bądź przez siebie samego, bądź przez instrumentowanych
" osob prosić defalki, czyli raczey ulgi, iuż to od Kahału iuż to od ca-
" łego Kongressu w naymnieyszym punkcie z tych sobie podanych
" punktow przez cały ciąg Rabinowstwa swego.

Temi punktami skoro iest zastrzeżono, że on niema Synow i Zięciow do urzędow domieszczać, pod iakimże pretextem ważył się na zdradę własnych punktow to zyskiwać.

Przez punkt 17. punktow Hesselowskich na iego wszystkie prokuracye iuż iest zapisany wyrok kassaty przez takie słowa: — " Do wzru-
" szenia punktow Rabinowskich w naymnieyszym punkcie etiam gdy-
" by było za dozwoleniem całego Miasta, wszelak nigdy przeciwko
" punktom swym od Kahału nadanym kassacyi, lub melioracyi wyie-
" dnywać i zyskiwać nie będzie mogł, a ieśliby zyskał za nieważne
" i nic nieznaczące poczytane bydź maią.

Skassowanemi więc assekuracyami, dobrodzieystwa żadnego zyskać u Sądu niemoże i niepowinien.

Dotąd

Dotąd widział Sąd iż wszystkie Tranzakcye ktore tylo były między Rabinem i Kahałem są przez tegoż Rabina zgwałconemi, on swego własnego kompromisu nie słuchał, owszem do zburzenia onego wydał Kahałowi do Synagogi Słuckiey Pozew in ordine dowiedzenia iakoby on przymuszony Kompromiss i konwencye uczynił. — Widzieć.

1782. 19. Julii od Kahału Słuckiego po Kahał Wileński wydany Pozew odwołujący się do pierwszego w Roku 1781. in Xbri wydanego

Tym więcey więc Kahał nie powinien był słuchać Kompromissu i assekuacyi, gdy ie sam Rabin kwestyonował.

To sprzeciwienie się własnemu temu 1777. Roku Kompromissowi zamanifestowali Kahalni, że ich o Fełkierzambowską kamienicę, o ktorą mieli sądzić się przed Sądem Duchownym Wileńskim i o dalsze pretensye pozwał ich do Synagogi Słukiey, daie o tym wiedzieć.

1783. 14. Junii Manifest.

Skombinowawszy wszystkie kroki Kahał Wileński Samuela Wigdorowicza widząc go w każdym Punkcie wiarołomnym, ani przysięgi, ani opisow ani Dekretow niesłuchaiącym, gwałcącym obrządki Religii, przedaiącym sprawiedliwość, uciskaiącym niewinność, maiąc do siebie zaniesione skargi od Gminu całego z zażaleniem na niego, postanowił wieyrzeć we wszystkie iego przestępstwa i dośledzić czy skargi są rzetelne, in ordine tego *w Roku 1783. 23. i 27. Januarii 20. i 23. Februarii i 30. Novembra wyexpedyował w nayfolenniey[s]ey formie pod przysięgą, klątwą i Herymem inkwizycye ktore w sztukach 5. widzieć.*

W pierwszey Sztuce Inkwizycyi nayduie się to 1mo że Rabin miał od pewnego Zyda cerograf za ręke dany, iż dotrzyma drugiemu Zydowi słowa, po ułatwionym interessie, gdy cerograf nie odebrany u Rabina został, musiał Zyd z prowizyą zapłacić cerograf iak gdyby za nim co był dłużny Rabinowi. Ze był zwyczay lokowania u Rabina cerografow, to punkta Hesselowskie świadczą §. 10. na końcu, iże powinien był w Protokuł osobny, na to sporządzony też cerografy wpisywać. Widzieć ten punkt. — Z ktorego widoczne dwa przestępstwa przeciwko Rabinowi okazuią się, raz że nie miał Protokułu, drugi raz że przywłaszczył sobie, cudzy niewolnie cerograf. 2do pokazało się że Rabin sam namawiał do dania sobie korupcyi.

W drugiey sztuce, zawiera się że Rabin raz 6 Rubli, drugi raz 6. Czer: Zł. wziął korrupcyi i Dekreta iuż zrobione przerabiał.

W trzeciey sztuce, świadczono że skrypta za korupcyą brał.

W czwartey sztuce, odkryto, że 18. Rubli wziął Rabin.

W piątey sztue, odsłonięto że Rabin wziął Rubla.

Po tak widocznie dowiedzionych przestępstwach Rabinowi ieszcze Kahał nie rozciągał na niego kary, lecz on zamiast poprawy coraz stawał się gorszym.

W Roku 1783. 30. Novembra Dekret Duchowny w Sprawie Leyby Boruchowicza poprawił. A punkta Hesselowskie §. 11. piszą iż Rabin do Duchownych Sądow mięszać się niema.

Pośledniey proszony od Kahału ażeby na Rozprawę Arona Snipiskiego do Kahalney izby przyszedł, niechciał przyiść, iak świadczy relacya Szkolnika 1784. 4 Augusta wydana. A wszakże punkta Hesselowskie §. 3. wraz każą Rabinowi przychodzić na sądzenie Spraw.

Roku 1784. 14. Octobra zakaz wydał po Icka Snipiskiego ażeby w wigilią kuczek stawał do Sądu co uczynił przeciwko Statutowi Zydowskiemu.

Po dopełnionych tych gwałtownościach przez Samuela, dalſze ieſzcze były na niego zaniesione ſkargi, a ktorych Kahał przez examina i inkwizycye przeſięwziął rownie iak pierwſzey dochodzić rzetelności i takowe Akta w zupełney ſolenności Roku 1785. 26. Januarii expedyował.

Z ktorych to pokazało ſię: że Rabin za zniesienie exkomuniki pretendował od Zydow Zyzmorſkich Rubli 100. że Rabin Sądowe zakazy co do kar odmieniał.

Że Rabin, dyſpenſuiąc Zyda od zakazow Sądowych intrygi w Sądach robił, Sądy zwlekał, Sprawy ſam forſował. Ze Rabin Pozew pokahał ſam ieden bez dwoch wyciągnionych ſekretnie Kahalnych wydać nimo punkta Heſela kazał. Ze Rabin inaczey promulgował Dekreta iak były decydowane że ſtronę do Sądu ſwego przychodzącą nauczał iak ma ſtawać, że od areſztu Sądownie założonego kupcow przyieżdnych uwalniał, że ſię napiiał i gorzałkę od niego ſłychać było czaſu Sądow, że korrupcyi czer: złł: 10 wzioł i że zamiaſt nabożeńſtwa wodkę piiał, że nigdy nad kſiążką nieſiedział, że ſawor w ſądzeniu okazywał, że nawet czaſu Sądow wodkę z kantorka piiał.

Druga zaś inkwizycya przeciwko niemu wtenczas wyprowadzona to świadczy, że on czer: złł: 5. wzioł zaſądzenie powrocił 3. a 2. u ſiebie zatrzymał, że rozprawiać ſię pewnemu Zydowi przed ſobą przymuſzał. i wzioł od niego gotowych czer: zło: 10 a na aſſygnacyą czer: zło: 100. że Rabin dla niedania rozwodu wzioł korrupcyi czer: złł: 4. że dla fabrykacyi czyli poprawienia Dekretu iednego w dwoch ſłowach wziol czer: złł: 2. a drugiego w całym punkcie wzioz czer: złł: 12. że i w zbankretowaniu Hirſza Ayzykowicza kluczy do otworzenia kramu iego nie wprzod kredytorom wydał, aż mu dali czer: zło: 4. i że przekupiony rublami 7. dał aſſygnacyą żeby towary po zbankretowanym według ceny ktorą ſam ułanowi, bez przeſzkody innych daiący korrupcyą wzioł. Ze w Sprawie inſpektorow ubogich wzioł korrupcyi rublow 3. że wziąwſzy korrupcyi głowę cukru, kazał świadkowi przed nim i dwoma Sędziami czaſu Sprawy świadczyć opacznie Ze Rabin wziąwſzy od Leyby Layzerowicza cerograf na czer: złł: 50. obiecał iego Sprawę wziąść na ſiebie.

Po takiey wyciągnętey inkwizycyi i examinach, iuż nawet ſkrupuł był Kahałowi dłużey pobłażać Samuelowi boiąc ſię, żeby gorſze iakie nienaſtąpiło publiczne zgorſzenie, przeſiewziął złożyć formalny Sąd na rozpoznanie uciſkow iego.

I tym celem wyſpecyfikowawſzy iego przewinienia ogłoſił Kahał zebranie ſię całego Kongreſſu na oſądzenie Rabina i trzech examinatorow wyznaczył do okalkułowania kreſek przez Kongreſſowe Oſoby dawanych w Sprawie Rabinowſkiey, propozycya zaś do ſądzenia całemu Kongreſſowi z 200. Oſob ſkładaiącemu ſię dana była „ Jeśli godzien bydź Samuel Rabinem naſzym lub nie? *widzieć tę Seſſyą Kahalną Roku 1785. 30. Januarii naſtało.*

Powiedział Rabin przeciwko tey Seſſyi kakalney że przyſięgli przeciwko niemu robić, iż Kahał dyſpenſował pod chyrymem i dalſzemi obowiązkami nieſprawiedliwość mu wyrządzać, a wſzakże daleko inaczey okazuie ſię z brzmienia tey Seſſyi po wyliczeniu przeſtępſtw Rabina tak piſzącey. *Zaczym Kahał na to wſzyſtko maiąc uwagę i przedſięwzięcie, przeto wyznaczeni zoſtali przez uchwałę Kahalną trzey examinatorowie dla przełożenia i zapytania u radcow kryſkowego kompletu ſkładaiących, iak w tey mierze (ieśli godzien bydź lub nie Rabinem naſzym) i wſtępować, a tak każdy kreſkowy przechodzący przed examinatorami i z poprze-*

dniczym iuramentem przy wyłożeniu dziesięciu Bożego przykazania) *potwierdzić ma, iż bez naymnieyszey prewencyi a nie za żadną korrupcyą tak poprzedniczą iako i no poślednicy deklarowaną nieiest uwiedzionym, lecz szczegulnie sprawiedliwie radzi.* Ktoż z tego textu Sessyi niezostanie przekonanym że Kahał naysprawiedliwszemi szedł krokami przeciw Rabinowi, że każdemu Sędziemu kreskowemu kazał zaręczyć przysięgą iż bez naymnieyszey prewencyi ani za korrupcyą ale iedynie dla sprawiedliwości sądzić powinien.

Pewnie taki Sąd niebył dogodny Rabinowi ktory przez korrupcyą chciałby sobie kupić zbrodni swoich oczyszczenie.

Po takim zadeterminowaniu iż Kongres cały ma sądzić Sprawę Rabina, i po zaleceniu iż każdy podług sprawiedliwości sądzić ma ogłosił Kahał ażeby każdy pod klątwą stawał na Kongres i kreski swoie dawał a ktoby niestawał iż winie ulegać ma. *Widzieć tę Sessyą 1785. 2. 7bra przez Kahał wydaną.*

Tam gdzie pochwała z czynności Kahalnych słusznie Kahałowi należy się tam mowie Rabin starał się znaleść materyą do wexy, mowiąc iż niewolnie cały Kongres zwołany, zrobił to Kahał dla tego, izby Rabinowi była przcięta droga mowienia iż niezupełny Kongres sądził go że iego przyiaciele krewni oddaleni, wszakże w tym Kongressie krewni przyiaciele zięciowie syn i dalsi Kuzynowie byli Rabina czyż i w tym wina że na Sprawę Rabinowską i ich zwołali, z tak zgromadzonego Kongressu do 200. Osob maiącego okalkulowawszy examinowanie kryski, ogłosił iż Rabin przekonany inkwizycyami o ktorych wyżey namienieliśmy, o zdrożnościach swoich przez większość głosow Kongressowych, odsądzonym został widzieć te promulgacye krysek.

1785. 2. Febrnarii uczynioną.

Wykrętny a razem przestępny Rabin po promulgacie kresek gdy iego odsądzenie nastąpiło, mowi iż tego dnia 2 Febr: 1785 podał examinatorom Pozew od Zydow obcych żeby go osądzić niemogli.

Dziwna i razem do zastanowienia z pogorszeniem całego Narodu Zydowskiego przez Rabina wniesiona obiekcya, przez ktorą chce on dowieść, że 4 Zydow niewiedzić z kąd i iakich żadney rangi na sobie niemaiących, cały Kongres Miasta Synagogi Wileńskiey czyli reprezentuiącch go examinatorom przed siebie zapozywać, a następnie z Kahału, z Sądu Duchownego i z Kongressowych Osob złożony i tym samym naywiększy Trbł. w Mieście znaczący. (iak Sąd iuż iest nauczony z przepowiedzianego na początku tego pisma porządku) iakby ci Zydzi byli mocni ruinować, a przezto samo burzyć nayprzednieysze składy Synagogi Wileńskiey.

Ci to czterey Zydzi gdyby mogli bydź Sędziami na Kongres (iak nigdy nie mogli) tedy kiedy chcieli prawnie zapozwać Kongres powinni byli przez Szkolnika dać Pozew i to w izbie Kahalskiey położyć go, lecz oni sami siebie za Szkolnikow podpisali.

Widzieć w tym karteluszu, są 4. Zydzi podpisani — 1. Hilel Hirszowicz. 2. Abram Hirszowicz 3. Josiel Fabisinowicz 4 Moyzes Berkowicz. I z tych dwoch to iest Josiel Tayświnowicz, i Abraham Hirszowicz, iż Pozew podali zaświadczaią.

Lecz że nigdy Kongressowym Osobom nie był podawany Pozew, punkt na tym do iuramentu podaie się. Prożno więc usiłuie Rabin taku-

takim słabym wynalazkiem, ogłoszenie przeciwko niemu kresek na odsądzenie promulgowanych nadwątlić.

Złożył on i drugi obiekt do burzenia tego Sądu przez wzięte świadectwo od JP. Gorskiego Namiestnika iakoby on zakazywał sądzić się Namiestnik nad Kahałem niema żadney mocy to wiadomość z Prawa; iż Zydami i Kahałami ich Podstarości, Podwoiewodzi, a po nich Starostowie Woiewodowie rządzą, ustronney wiec osoby zakaz wcale do ninieyszey Sprawy nie iest pomocny ktory iak świadectwo księgami Urzędowemi nie wsparte może być i antedatowane.

Rownego dowodu pod d. 2. Febr: 1785. to iest świadectwo od Putowicza Woźnego Xięstwa Zmud: podobnie wystaranego, nie śmiał do swego pisma nawet wprowadzić, lubo w papierach iego nayduie się gdyż sam zna niedostateczność onego.

Nie podobało się Samuelowi i to, że Sąd składany z 19. Osob, wydał decyzyą takową, iż ieśliby kto dla tego że sądził Sprawę Rabinowską lub świadkow słuchał, lub iako sądowość i czynność prawną w niey dopełniał, miał bydź o to prozekwowanym, iż on pieniędzmi kassy Kahalney ma bydź broniony.

Możeż bydź co słusznieyszego, ażeby ten ktoren za dopełnianą publiczną usługę będąc prozekwowanym ażeby mowie tenże kassą publiczną od prozekucyi był ocalony. *Widzieć i czytać tę 1784. 4. fol: nastałą Sessyą*, ktora tym iest mocnieysza iż od składanego przypadkowego Sądu iest ułożona, a ktoren następnym tworzy się sposobem, gdy Kahał myśli iaki znaczny pieniężny udecydować interes lub znaczne na Kahał zaciągnąć summy, tedy w ten czas dla większey mocy swego dzieła przybiera przez wota sekretne do siebie z kreskowych osob 6. ludzi nayznacznieyszych, a z temi złączony nigdy poruszyć się nie mogącą do zamierzonego czasu ustanowia uchwałę i tym to sposobem wyżey wzmieniona uchwała czyli ewikcya iest uczyniona.

Jestże dar iaki prywatny w tey uchwale lub łaska parcyalna Urzędowanie tylko chcieli mieć zasłonione od szkody Rabina nie szczegulne osoby wszak pospolite aioma niesie *Judicium memini debet esse damnorum.*

Prożno rownie Samuel skarzy się, że Kahał wydał Sessyą ażeby świadki świadczyli przeciwko Rabinowi, bo skoro nie kazał fałszywie Kahał świadczyć nie ma materyi do skargi.

A gdy prożne skargi są iego wierzyć, dopełnionym nayspráwiedliwszym prawnościom należy, iż przez Kahał i kongressowy Dekret, w ktorym na instancyą całego Zgromadzenia do Synagogi Wileńskiey należącego, Rabin odsądzonym został. Roku 1785. 6. Febr:

Prożno udaie Samuel iakoby go Kahał z kreskowem Osobami w swoiey Sprawie sądził, gdyż instancya nie była Kahalna ale stanęli przed Kongressem i Kahałem Obywatele Miasta Wilna i z Partykularzow do Synagogi Wileńskiey należących przez Rabina zkrzywdzeni, ludzie sprawiedliwi i bogoboyni przez Rabina nękani, i złość w iego urzędowaniu podług Religii upatruiący. Ludzi importacye daiący o korupcye i zdzierstwa, ludzie niewinni o krzywość postępkow iego. Bywszy Kahalni o krzywdę kassy Kahalney, ludzie słuszni i godni o korupcyą skarzący tegoż Rabina, a na delacyą ich Rabin suspendowany od Urzędu został.

Ze zaś kategorya Kahalna nietknięta i że z Kahałem zostawiona droga w w tym Dekrecie rabinowi do czynienia. Swiadczy ten Dekret przez słowa. „ *A w kategoryach Kahalnych do Rabina mianych, czy też że się nie rządził według Religii i rządu Rabinow partykularnych, a mianowicie*

nie

nie według rządu Rabinów Synagodzkich, czyli też względem kassuiących obowiązków wyrażonych w assekuracyi stanowiącey na dniu 5. Aprila 1750. Roku i aktykowaną i przyznaną w Kancelaryi Grodzkiey Wileńskiey dnia 5. Maia w tymże Roku; czyli też za wzięte pieniądze pnisl sznie z ... y Kahalney summy znaczney. A że my sami Aktorowie swoiey Sprawy sądzić nie możemy, tedy takowa rszprawa ma się rozsądzić w Sądach przyzwoitych gdzie takowy Sąd będzie miał władzę. Gdy więc Kahał swoiey Sprawy nie sądził, iakże śmie udawać teraz przeciwko oczewistości Samuel, iakoby tenże Kahał swoią własną sądził Sprawę, gdy o nią salvum ius zachowane Rabinowi ubi de Jure.

W tym zaś mieyscu gdy traktuie się o Dekrecie Kongressu i Kahału Wileńskiego ktorym on iest suspendowany od Rabinowitwa, przyłączamy krotką wiadomość, iż Kongress i Kahał Wileński ma moc sądzenia i odsądzenia Rabina-

1mo Wyprzeć tego nie zdoła ani może Rabin, żę przed lat sto był odsądzony Rabin Wileński przez Kahał Wieleński za to że nie czuwał nad nabożeństwem, i czemuż nie mogł bydź odsądzony Samuel za tak liczne przestępstwa.

Ze taka praktyka była w Wilnie, to nawet Kahalni Juramentem gotowi stwierdzić.

Skoro więc Samuel kreowany na Rabina i konsensem JO. Xiążąt na tym Urzędzie podług dawnych zwyczaiow utrzymany, więc i on mogł bydź sądzonym prawnie, bo poddany pod wszystkie zwyczaie, ktore praktykowane były w Wilnie.

2do. Kongres obiera Rabina, Kantora i Szkolnikow wszystkich dożywotnich, gdy więc to okazuiemy, że Szkolnikow odsądzał Kahał, iak świadczy Dekret 1762. na Zelika Szkolnika wydany, tym samym i Rabina mogł sądzić.

3tio. Ze się sam Rabin w Sądzie Kahalnym w swoiey sprawie sądził, a tym samym znał za właściwy ten Sąd na siebie, i że może go Kahał sądzić, to pokazuie się z Dekretu między Judelem Rabinem czasowym a krobkarzami zapadłego Ru 1750 w kilka Miesięcy po elekcyi Rabina.

4to. Sam Wigdorowicz wyznaie, że Kahał nie może go w swoiey sprawie tylko sądzić, ale z instancyi Pospolstwa, żeby nie mogła bydź w kahale własnym i kongressie poperana sprawa nie wyparł, a w tym przypadku Pospolitwo delacyą biorące Sąd miało, i Dekret zyskało odsądzaiący.

5to. Przez cytacyą z Kongressu Indurskiego Dekretu w Roku 1720 między Hesselem Rabinem a Kahałem Wileńskim zapadłego, lubo w innym przypadku ferowanego, sam Rabin wyznał, iż tylko w tym szczegulnym przypadku in casu sprzeciwienia się temu Dekretowi przez Kahał, wolno Rabinowi iść o satysfakcyą do innych Synagog, przypadek zaś był taki, że Rabin Wileński wyiechał był na generalny Kongres do indury, w niebytności onego obrał Kahał Rabina do Musznika Miasteczka, on zaniosł skargę, iż Kahał mimo mnie ktory za interessami Kahalnemi wyiechałem do indury, obraliście Rabina, Kongress te Elekcyą uznał nieważną, a w sprzeciwieniu się Dekretowi do Synagog innych poyście zastrzegł, niemożna więc tego szczegulnego przypadku i to w Sprawie między Kahałem a Rabinem zapadłego, używać do sprawy toczoney z instancyi Gminu i prywatnych Obywatelow, w Kongressie i Kahale czytać ten Dekret.

Gdyby była iaka ustawa Kongressu Generalnego tak brzmiąca iż w każdey sprawie z Rabinem ma bydź Sąd w inney Synagodze, tedyby ią zło

żył Rabin, iako we wſzyſtkich Synagogach maiący ſwoie pokrewieńſtwo a zatym łatwość do wyſzukania, lecz że iey nie ma przeto nie ſkłada i złożyć nie może, a tylko gołoſłownie wmawia.

6to W tym mieyſcu gdzie Rabin cytuie Dekret w Sprawie ſzczegulney na Kongreſſie Indurſkim zapadły z niego do ogulney Sprawy chce mieć pomoc, my pod tymże 1720. Rokiem z tegoż Kongreſſu generalną przeciwko niemu cytuiem Uſtawę moc Prawa maiącą, z k. 171 ſtronicy 2. w Punkcie trzecim ktore ſłowa, *Jeżeli iaki Rabin od tąd na punkta od Kahału ſobie dane, za Rabina obranym zoſtanie, w takim razie według przepiſanych ſobie punktow rządzić i ſprawować powinien będzie, a gdy w punktach przez Kahał wydawać ſię maiących warowano będzie, iż żaden punkt z tych punktow uſtąpiony etiam za wolą Kahalną bydź niema, na ten czas Kahał żaden punkt odſtąpić nie będzie mogł.*

W punktach iemu w Roku 1767. za konſenſem Xcia Woiewody danych i zaprzyſiężonych § 21. znayduie ſię, iż Rabin z Kahałem ma nie gdzie indziey rozprawować ſię iak w Wilnie, i w tych punktach ſtoi iż one przez Kahał iaki przez niego nie mogą bydź poprawione. Więc on podług zwyczaiow i tych punktow nayſłuſzniey był w Wilnie ſądzony.

7mo. Synagoga Grodzieńſka przed lat kilką Rabina ſwego odſądziła tym więcey Wileńſka iako od tamtey ſtarſza ſwoiego ſądzić może.

8vo. Przywileie nawet i Prawa kraiowe fawore Zydow w dane i poſtanowione, Zydow ſądzić, Zydom i Starſzyźnie ich dozwala, mianowicie Przywiley Krola Zygmunta 3. w Ru 1629 Mar: 26. Dnia Synagodze Wileńſkiey wydany tak piſzę„ *Zyd ktoryby miał ſprawe ſwoią z Zydem tedy Starſi ich ſądzić maią, i karać według zakonu ich.* Jaſnym tego Przywileiu wyrazom wtenczas by ſię mogł oprzec Wigdorowicz gdyby wyparł ſię że ieſt Zydem ale ſkoro nim być niewypiera ſię, tedy Zyd z iako Zydami całey Synagogi Wileńſkiey ktorych ukrzywdził maiący ſprawę przez ſtarſzych ktorych Kachał i kongres ſkładali ſłuſznie podług zakonu ſądzony zoſtał

Ze zaś uſtawy kongreſſowe do wielu Jego Przeſtępſtw ſtoſowane opuſciwſzy dość będzie dla niego zacytować konſtytucyą kongreſſową w Roku 1080 naſtałą, ktora za dowiedzioną korupcyą każe od Urzędu odſądzać *Widzieć te uſtawe i Konſtytucyą.*

Nieraz, ale kilkadzieſiąt razy zwyprowadzonych inkwizycyi dowiedziono mu ieſt że brał korrupcyą ſłuſznie zatym za ten ieden artykuł odſądzonym zoſtał.

Przywiley Władyſława R. 1633. 19 Febr: wydany. Tęż ſamo wolność ſądzenia Zydow między ſobą dozwala.

Rownie Uniwerſał Krola Michała Ru: 1672 28. Julii wydany a przez Prawa tegoż roku utwierdzony Zydow wykraczaiących, a pod protekcyą dla ukrycia ſwey złości udaiących ſię, Kahałom czyli Zydom ſtarſzym ſądzić dozwola,, i nawet z borow i zgromadzenia wyrzucić daię wolność, Statut. w Ar: 7. z R: 12. Zydow ſądzić każe według Jch przywileiow i rownie dalſze Prawa

Jakże mimo tak liczne Prawa i Przywileię utrzymywać że cały Kahał i kongres Urzędnika ſwego nie mogł ſądzić.

Rabinowſtwo nieuwalnia Go od Praw wſzyſtkim Zydom ſłużących ani go dyſpenſuie żeby bezkarnie grzeſzył.

9no. Dekret oczewiſty Aſſeſſorſki między Mieſzczanami a Zydami zapadły, naywyżſzą władze nad wſzyſtkiemi Zydami przyznał Kahałowi i całe Zydowſtwo pod inſpekcyą i zwierzchnictwo iego poddał, a zatym

z mocy tego Dekretu nikt z pod sądu Jego wyłamać się ani Rabin iako Zyd niemoże. *Widzieć Dekret.*

10mo. Nie masz silnieyszego wsprawie dowodu iak wyznanie samey strony, Wigdorowicz w Produkcie swoim na Ar: pod Litterą F, 2. wyznał że powinien ulegać sądowi duchownemu Zydowskiemu przez słowa „ *Wszakże Rabin lubo iest starszym w Kahale do pierwszości, nabywa łącza się iednak z podległości Duchownym swoim ustawom i obowiązkom religii.* Te więc iego wyznanie naysilnieyszym dowodem iest, iż on przez sąd Duchowny Wileński może być sądzonym, w koncu tego punktu chciał tylko żeby moralnie karano, ale na iego nieszczęście kongressowa 1680 Roku ustawa lubo duchowna iednak nie moralnie ale odsądzeniem od Urzędu karać zaleca, i to na instancyą czyiąkolwiek.

Ztych więc wszystkich przepowiedzianych przyczyn naywidoczniey probuie się że kongres cały i Kahał Wileński mogli sądzić i odsądzili sprawiedliwie Rabina *i to pierwszy dla niego sąd niedogodny*

Gdyby był Rabin wiedział że iaka Synagoga obca może poruszyć Dekret kongressu i Kahału Wilenskiego tady pewnię udałby się do niey Rabin, ale gdy widział, iż w sądach Duchownych nigdzie nie znaydzie dla siebie ratunku, ani nawet właściwego sądu udał się do sądów Kraiowych, i też same obroty przez siebie przedsiewzięte teraz burzy.

A teraz krotka wiadomość o niesłuszności uczynionych prze niego obiekcyi przeciwko następnym nastałym z nim krokom.

Pobiegłszy do JO. Xcia Wdy Wilenskiego do Nieświża Rabin z skargą na Kahał zyskał Reskrypt od Xcia odsyłaiący sprawę te na rozsądek do Synagogi Sluckiey.

Z mocy Reskryptu poiechawszy do slucka, zyskał Pozew po Kahał Wilenski w Ru 1785 15. Mar: Lecz w tym Pozwie rożne tak iak w Dekrecie pokładł warunki i ten Pozew otrzymawszy od Synagogi Sluckiey gdy Kahalni przyiechali do Slucka i chcieli się z nim rozprawić, on niestanął i wypadł na niego Dekret kontumacyiny 1785. 17. Mar: w ktorym dniu nawet Synagoga Slucka wydała świadectwo iż on rożnych podstępow szukał przeciwko Kahałowi Wilenskiemu *i to drugi niebył dla niego przypodobany sąd.*

Pozniey gdy Kahał podał mu powtorny Pozew ażeby się stawił do Synagogi Sluckiey on skoczył do Xięcia, i wyiednał Reskrypt na Kommissyą w Wilnie agitować się maiącą, z ludzi w kraiu zdobrey reputacyi znanych rozumieiąc że sąd kraiowy łatwiey uchyli, Dekret Kahału Wilenskiego i kongressu.

Jednak i ten Sąd niepodobał się Rabinowi, dla tego że przedsiewzioł karać obwinionego Rabina, i ta to tylko okoliczność podała mu instykt Krytykować Dekret Kommissarski.

Takie rzucaiąc obiekcye przeciwko niemu ktore bardziey chwały iak nagany są godne.

1mo. Niepodobało się Rabinowi że sąd Kommissarski gminowi przez Plenipotentow Kazał rozprawować się nie osobiscie.

Ad 1mum Możnasz z dać ażeby tłum ludzi nieoświeconych explikować interessa nieumieiących sam od siebie stawał.

2do. Nieaprobował i tego że gminu z Aktoratu uiewymazał sąd Kommissarski.

Ad 2dum. A sam wyznaie w Produkcie swoim że kilkadziesiąt osob gminowych pisało się w Aktoracie przeciw Rabinowi słowa „ *mimo to ie dnak sąd Kommissarski dla pisania się kilkadziesiąt osob z gminu przez sła*

ry Kahał zbuntowanych całego gminu zrzekaiącego się sprawy z Aktoratu nieliminował.

Jakżeż Sąd Kom: mogł to słowo gmin wyeliminować, gdy kilkadziesiąt zniego pisało się w Aktoracie owszem cały gmin był przeciwko Rabinowi. Czemu ci ktorzy zrzekali się procederu recessu od sprawy nieuczynili atak samiby siebie uwolnili.

3tio Niepodobało się i to Wigderowiczowi, że Kommissya nakazała Komportacyą wszystkich Dokumentow, wsprawę wchodzących i należność od niego Kahałowi ewinkuiących, przez Rabina.

Ad 3um. Gdy sprawa do Rachunkow iest stosowana wtenczas bez poprzedzaiącey komportacyi i bez uprzedzonego Juram ntu na ewikcyą zupełności komportacyi zdaie się iż rzeczy pryncypalney sądzić nie można.

4to. Skarży się i na to że Kommissya examen z Moyzesza Leybowicza Pisarza i Chaima Leybowicza Szkolnika nakazała.

Ad 4um Gdyby łatwiey dostrzedz powody do zapisania takowey decyzyi i dostrzeżenia Jego słuszności trzeba na lepuiącą wiedzieć okoliczność Rabin przekonany że złe Jego sprawy że kara nieodbita go w iakimkolwiek bądz sądzie czeka, lubo sam Reskrypt zyskał na Kommissyą przedsiewzioł atoli uniknąć od Jey sądu, a to nastę nie uplantowanym sposobem, postanowił on czasu świąt Wielkonocnych podług obrządku Hebrayskiego właśnie wten czas kiedy się Kommissya zaczynała, w czasie na Elekcye Kahału determinowanym, obrać Kahał z swoich przyiacioł złożony, w celu żeby go przywrocili do Rabinowstwa i z procederu skwitowali a do dopełnienia takowego zamiaru przedsiewzioł wszystkich acz naynieg dziwszych użyć sposobow. Dokonał przez gwałt to Rabin co uplantował, złożywszy po pułnocy Sessyą, odephnowszy od Elekcyi kreskuiących osob sobie nieprzyiaznych, wprowadziwszy do Kahalney izby do elekcyi nienależące osoby, zbiwszy aż do okrwawienia w tym że Kahalskim domu Abela Wolfowicza wtencas Prezydenta tygodniowego w Kahale, za pomocą kilku zolnierzy podmowionych i biegunow swoich, złożył bez prawną Elekcyą, i krewnych swoich zięciow, syna, swatow obrał Kahalnemi.

Do kassaty takowey gwałtowney elekcyi wnieśli prozbę przed sąd Kommissyiny, Komisarze naznaczaiąc inkwizycye examen z Pisarza i szkolnika iako examinuiących kreski, będących czasu tey elekcyi, i naylepiey wiedzących o całey tey czynności naznaczył. Możesz być wyrok sprawiedliwszy.

5to. Zdało się i to krytykować Rabinowi że Kommissya przecieła tych świadkow z ktorych niektorzy byli skollegowani.

Ad 5um Takich obiekcyi ze są krewnemi Rabin przed kommiss ą niesktadał oraz żeby byli uczestnikami sprawy niedowodził prożno więc tu teraz alegiuie, i te obiekcye że są nierzetelne krotko odpowiada się gdyż onich Dekret Kommisarski niezaświadcza. — A gdyby iak nie byli krewni tedy przysięga ich obowiązywała ażeby prawde świadczyli Konstytucya Zydowska pisze w R 4 Ar: 37. § 22 Jż wsprawach Kahalnych niezważaiąc na pokrewieństwo może świadek świadczyć. — Prawo Statutu Litt: w Ar: 78. z R. 4. pisząc iakie maią być do świadectwa nieprzypuszczeni, pokrewieństwa że niekiadzie za excepcyą *Czytać to Prawo.*

Więc i wtym Punkcie winy niema. Te tylko obiekcye podobno uczynił Rabin przeciw Kommissyi dlatego żeby dał pozor dlaczego uciekł od sądu niedlatego żeby w nich iaka istotna wina naydowała się.

Do

Do czterdziestu iest iudicatow w tym Kommissarskim Dekrecie, wszelak pięc tylko znalazł nieprzypodobanych sobie lubo cienia nawet zdrożności niemaiących, całe iednak te dzieło z samych Prawideł sprawiedliwośći złożone, dla tego Rabinowi zdaie się być zbocznym, ze ściśle chciało dobaduiąc się Prawdy występnego karać.

Przeczytać cały ten Dekret a nieznaydzie sąd naymnieyszey nawet zdrożnosci.

Niepodobał się atoli ten Sąd Rabinowi uciekły od niego dał się kondemnować; zostawił tylko ślad że *i ten trzeci sąd dla niego niebył przypodobany.*

Poleciawszy Rabin do Nieświża uprosił u Xcia Woiewody ażeby mu naznaczył na rozsądek Synagogę Słucką, udaiąc fałsz (mimo dowiedzioną pierwiey prawdę iż on sam niestawał) że Kahał niechciał stawać, i Xże Woiewoda Wileński był naznaczył sąd w Słucku lecz potym odmieniaiąc swoią wolą wzkazał ażeby 3. Rabini w Mirze ziechawszy się z dwoma od każdey strony obranemi Arbitrami ostatecznie, kwęstyą w materyi Religiczney ukonczyli, a to wszystko na żądanie Samuela Kahał rozkazom Xcia posłuszny i w tym Sądzie postanowił się rozprawić, i w nim iak pył powinien zyskał sprawiedliwość.

Dekret Religiczny Mirski co do przypadkow Religicznych tak zadecydował. Ze Rabin powinien punkta Hesselowskie pełnić, i punkta sobie w Roku 1767. od Kahału dane i zaprzysiężone wypełniać, że Dekret Synagogi Grodzieńskiey iest bez prawny, że kompromis i dalsze tranzakta przeciwko punktom 1767. Roku uczynione są nikczemne, że Rabin iurament swoy złamał a tym samym że popełnił krzywoprzysiestwo, o pretensye pieniężne odesłał na rozsądek do Xiążęcia.

1785 17. 8bra składa się tu Dekret a to iest czwarty Sąd niedogodny dla Rabina.

Przeciwko temu Dekretowi takie kładzie obiekcye Rabin, że Symcha Morduchowicz był bratem stryiecznym Borucha Markowicza Obywatela Wileńskiego, iakaż to obiekcya kiedy nie dowodzą że ten Boruch Markowicz był w Sprawie.

Drugą obiekcyą, że dway Sędziowie z iego strony inny wyrok wydali czyli iakoś kontrowersyą bo ią Dekretem umianować niemożna, to pismo raczey bunt przeciwko woli Xiążęcia Woiewody okazuie, gdy oni nie razem z całym kompletem decydowali ale osobno, wszelak chwaląc ich Rabin chce ażeby im większa wiara była dana, iak trzem Rabinom i dwom Arbitrom.

Trzecią, obiekcyą iż nierzetelnie ten Sąd napisał iakoby Kahał i Synagoga Grodzieńska niewidzieli roty iuramentu przez Rabina na punktach 1767 R. wykonaney bytności gdy trzech Zydzi świadczą o Jey w Sądzie synagogi grodzieńskiey. Co tych trzech Zydow świadectwo ma znaczyć niewiedzić iakich, kiedy sam Dekret Synagogi Grodzińskiey o tym nieświadczy.

W tym Punkcie rozszerzaiąc się z explikacyą Rabin, ezern ąc wszystkie Osoby nawet nieprzepuścił Sędykowi, ktorego charakter i poczciwość i nadto iest wydatna staranność dla dobra Miasta Wilna okazana Roku 1785. przez ukończenie pomyślnie Sprawy od 150. lat między Zydami a Mieszczanami agituiącey się.

Poważył się z przygryzkiem wmawiać Rabin temuż Sędykowi iakoby on motorem był do Sprawy przeciwko Rabinowi, wszelak czytaiąc Dekret Komissyi Wileńskiey Rabin musiał zapomnieć, że ta Kommissya usuwaiącemu się od tey Sprawy Sędykowi koniecznie tak do interessow Rabina iakoteż i Kahału dla explykacyi rożnych pism assyetować koniecznie zaleciła. Komu Rabin przepuści kiedy w tym nawet winę

F

nayduie ktoren się od procederu chciał usunąć, a gdyby i był przy Kahale na przeciw Rabinowi niewykraczałby przezto, boby dopomagał sprawiedliwości.

Przyszła nakoniec Sprawa między Kahałem gminem a Rabinem przed Sąd J.O.X. Karola Radziwiłła Woiewody Wileńskiego, ten Pan zawdy rządzący się sprawiedliwością, w tey rownie Sprawie iak naydokładniey starał się ią wymierzyć, za dowiedzeniem licznych przestępstw Rabinowi i za nakazaną przysięgą 12. Zydom na punktach zmienionych w Dekrecie odsądził Rabina od urzędu, a w Sprawach o wzaiemne pretensye wysłał sprawę na Sąd Religiczny *widzieć ten 178. 29. 7bra zapadły w Nieświżu nieappellowany i zaprzysiężony Dekret J. O. X Imci Woiewody Wileńskiego w samym oryginale.*

Zdało się Kahałowi że ten Dekret nieappellowany i zaprzysiężony a zatym podług Praw Kraiowych nieporuszony pożądaną im przyniesie spokoyność, a Rabin odsunięty od sposobow zdzierania niewinnego ludu samey na starość odda się bogoboyności nadgradzaiąc czas mniey chwalebnie dawniey przepędzony.

Lecz omyliła Kahał nadzieia, dla Rabina żadna moc Prawa nieiest do zachowania pobudką, przedsięwziął on nadwerężać to, co iest nieporuszonym; postanowił dla utrzymania siebie na Rabinostwie, sakryfikować się na siedzenie turmy, przeznaczoney namowiących przeciw nieappellowanym i zaprzysiężonym Dekretom, i ia rozumiem, iż on pierwiey nieprzestanie gwałcić i przestępować obrębow Prawa, poki rygor ich skutkiem fizycznym nieoprze się na nim. A to iest piąty niedogodny Rabinowi Sąd.

1mo. Mowi Rabin iż ten Dekret przez J.O X. Imci Woiewody Wileńskiego, iest przez niego manifestem Roku 1785. 12. 9bra w Trokach we 14 dni po zapadłym Dekrecie zapellowanym a tym samym iż zaprzysięganym być niemogł i kognicyi Sądowi Assessorskiemu ulega.

Ad 1mum. Jak we wszystkich postępkach, same fałsze i zdrożności Rabinowskie okazuią się tak w tym są naywidocznieysze. bo Sąd doświadczy że iego własne pisma i kroki świadczyć będą przeciwko niemu, a zbior okoliczności naywidocznieyszych wyiaśni że on od Dekretu J.O X. Imci Woiewody Wileńskiego nieappellował. Wiadomo iest że Dekret 29. 9bra w Nieświżu ferowany został o nim w Produkcie swoim Rabin rzekł iż niewiedział w Nieświżu gdy tam promulgowany nie był. Słowa produktu na drugiey stronie litery G niemogł *Rabin wiedzieć o składzie i wyrazach tego nieszczęśliwego dla siebie Dekretu bo w Nieświżu ani do namowy Xżę brać anni natychmiast kazać promulgować niemiał za formalnoć.*

Przez te zaparcie się wiadomości chce rzecz upozorować że niemogł od nich w Nieświżu appellować, ale po psomulgacie ich w Wilnie dopiero appellacyą zakładał.

A drugim pismem własnym to iest zaniesionym przez siebie w Trokach manifestem wyznaie że wiedział o Dekrecie w Nieświżu że appellował od niego tylko appellacya niedopuszczona została, słowa iego manifestu. *Obżałowani Starozakonni wyż wymienieni wiedząc o appellacyi zakładaney tak w Nieświeżu iakoteż w Mieście Wilnie w szkole czasu publikowania tegoż Dekretu poważyli się przeciwko Prawu przysięgać.* Ktoremuż tu z tego pisma wierzyć a przecie obydwa są Rabinowskie a oba sobie przeciwne. Oba te pisma są dowody iego, przez pierwsze cały swoy explikuie interes, przez drugi burzy Dekret J.O.X. Woiewody.

Nic nadto pewnieyſzego że Dekret Xcia był promulgowany w Nieświżu przez W. Mikucia Regenta, ale od niego nieappellował przytomny w Nieświżu Rabin, iakeż poważył ſię Rabin wnoſić że niebył ferowany czyli czytany ten Dekret, a to pierwſzą iego nierzetelność.

Gdyby zakładał od Dekretu w Nieświżu appellacyą a ta niebyła przyięta, tedy ią mogł ogłoſić nazaiutrz w Nowogrodku bo tamtendy przypadał mu trakt nazad powracać ſię do Wilna, a wſzelak tego nieuczynił bo appellacyi zakładania niemiał intencyi. że Nowogrodek na trakcie z Nieświża do Wilna lub może mila iedna z drogi, powſzechna Obywatelow Prowincyi Litewſkiey wiadomość

Ale pozwolić na moment Wigdorowiczowi (mimo właſne iego Piſmo w manifeście zawarte) że dopiero Dekret Woiewodzińſki był promulgowany w Wilnie dnia 9. Xbra a i z tego względu doſtrzeżem że appellacya od niego niezałożona.

Zgodnie to ieſt między ſtronami że Dekret Xcia Woiewody przyprowadzony był do exekucyi na dniu 9. Xbra 1785. i że tegoż dnia, 12 Zydow według determinacyi tegoż Dekretu w ſzkole zaprzyſięgło bo to świadczy rota wykonanego Juramentu.

A wſzakże niezakładał od niego tey appellacyi i w tenczas, czemu bo dowodu na to niema. Gdyby iak on w manifeście ſwoim wyraża appellował w przytomności JP. Gurſkiego, a JP. Gurſki niechciał przyiąć appellacyi, tedy mogłby w Wilnie będących Juryzdkcyach wraz uczynić manifeſt, zaſkarżył on że mu w Kancellaryi Grodzkiey i Ziemſkiey niechciano przyiąć i w tey ſkardze niema ſluſzności tylko wexa urzęduiących Oſob. Ale przecie nieſkarżył tu Trybunał w ow czas podług przepiſu Prawa tamże ſądzącego ſię, gdyby rzetelnie był appellował pewnieby był w Trybunale pod laſką JW Chmary Woiewody Mińſkiego zanoſzący ſię przez niego przyięty o niedopuſzczenie appellacyi manifeſt.

Lecz że appellacyi wraz od Dekretu podług przepiſu Prawa niezakładał, przeto in triduo manifeſtu niezanioſł, gdyby in triduo i w Trokach chciał manifeſt był zanieść mogłby, bo Troki od Wilna cztery tylko mile —

A artykuł 90. z R. 4. napiſał iż ktoby wraz po przeczytanym Dekrecie appellacyi niezakładał, tedy to za appellacyą rozumiani m być nieniema i Dekret ma mieć ſwoie niezwruſzoną moc, *widzieć i czytać te Prawo.*

Bliżey ieſzcze o falſzach iego przekonać ſię powiada on dla ukoloryzowania ſwoiego intereſu że przy promulgacie Dekretu Woiewodzińſkiego w Wilnie appellacyą na piśmie przez ſiebie podpiſaną podał do rąk JP. Gurſkiego i że Gurſki zatrzymał ią u ſiebie a manifeſtuiąc ſię w 14. dni po promulgacyi Dekretu oraginalną dał ad acti appellacią z podpiſem ręki ſwoiey. Czytać Aktykacyą tey appellacyi.

Jakżeſz ta appellacya ktorą dał JP. Gorſkiemu dnia 9. 7bra i o ktorey komportacyą dopomina ſię, mogła ſię przenieść do rąk iego żeby mogł ią w Trokach inoriginali zaaktykować z takiey kombinacyi falſzow iego ktoż niewidzi że on nigdy appellacyi w czaſie Prawem przepiſanym nie zakładał.

Mogłże Samuel Wigdorowicz pretendować ażeby wſtrzymana była przyſięga 12. Zydom determinowana Dekretem Woiewodzkim, kiedy od Dekretu Appelacyi zakładaney nie było, a Statut Lit: w Art: 86. R: 4. napiſał iż po założoney Appelacyi przyſięga ma bydź wſtrzymana, ktorey gdy nie zakładał Samuel, zatym i przyſięga nie mogła bydź

F 2

wstrzymana. Na niewiadomey nawet w ten czas myśli iego, że ią założy.

Naybliższe więc przekonanie że Wigdorowicz nie zakładał Appelacyi, i że należnie zaprzysiężony został Dekret, przeciwko ktoremu gdy mowi, przestępuie moc Prawa Konst: 1764. Roku o Dekretach nieappelowanych piszącey, ktora wieczystą im moc przeznaczyła, a Statut kardynalne Lit: Prawo w Art: 75 Rozdziale 4. po Prawie i po przysiędz nigdy rzeczy umorzoney dochodzić nie pozwala.

Słowa Prawa. — *Ustawuiemy ieśliby kto na kim czego szukał a puściłby go na przysięgę, albo też z Prawaby mu była skazana przysięga, a onby przysiągł, a potymby on ktory go obżałował, teyże rzeczy co Prawem utracił na nim powtore szukał, mianuiąc iżby niesprawiedliwie przysiągł, i tego chciał na tym ktory niesprawiedliwie przysiągł dochodzić, tedy taki dowod według Prawa niema mu mu bydź dopuszczony. Ale iż po po Przysiędze tey że rzeczy szukał, ktorą u Prawa utracił, ma cztery Niedziele na Zamku naszym siedzieć, a szkody odprawić na czym słuszyny dowod Strona uczyni.*

Gotowy więc w księdze Praw na przypadek Sprawy Wigdorowicza zapisany wyrok, idzie on przeciw Przysiędze, niema więc bydź słuchany, owszem na siedzenie czterech Niedziel turmy przeznaczony, a za to że mowi przeciw nieappelowanemu Dekretowi ma bydź do teyże turmy według nauki Konst: 1764. na 6 Niedziel wtrącony.

O pewności odniesienia takiego wyroku na Sądzie, do tyla są Starsi Kahalni przeświadczeni i ile znaią moc niewzruszoną Prawa ile przekonani są że Sąd teraźnieyszy będąc naypierwszym w Kraiu Trybunałem, i wzorem dla innych Juryzdykcyi w administrowaniu sprwiedliwości, nigdy od niey na punkt naymnieyszy nie odstąpi.

Chiał Wigdorowicz wyperswadować Sądowi, że do wzruszonego nie appelowanego zaprzysiężonego Dekretu, pomodz ma podawany przez niego samotrzeć Jurament i że on w Sądzie oświeconym weźmie preferencyą nad zaprzysiężeniem 12 Osob.

Maiąc Sąd przepowiedzianą całą Historyą życia i postępkow niegodziwych Samuela, gdyby miał przed sobą nie zaprzysiężony i nieappelowany Dekret, tedyby go nigdy do iuramentu nie przymusił, iako tego ktory o krzywoprzysięstwo iuż przekonany swym własnym wyznaniem że burzył punkta sobie od Kahału w Roku 1767 dane, ktory w tylu dowiedzionych postępkow notowany.

Lecz gdyby go podług iego żądania przypuścić do przysięgi naczymże on się ofiaruie w Produkcie pod Lit: G 2.

Oto na tym *iako korupcyow nie brał i Dekretow nie przeistaczał*, a tego nie odpiera iuramentem, że nad Ustawy brał swoie dochody, że ani podług punktow, ani podług Praw i Religii swoiey sprawował się a przecięż te występki 12. osob przeciwko niemu zaprzysięgli, więc zna się bydź swoią nawet explikacyą, iuż przekonanym.

Jako on przez ten swoy postępek pod Sądem tentacyą robi, oto chce, żeby Sąd decyduiąc ostatecznie Sprawę iego, o Rabinowstwo, i pozwalaiąc mu odprzysiądz się od zarzutow i dowiedzionych zbrodni, nowy utworzył o krzywoprzysięstwo proceder, i nowy w Mieście iuż teraźnieyszym Dekretem zagasić się maiący, zapalił ogień, bo naturalna wypada konsekwencya, iż gdyby on przysiągł, że iest niewinny, tedy ci ktorzy przysięgli iż on wykraczaiący iest, wrazby przez niego samego byli oskarżeni o krzywoprzysięstwo, i nowa urodziłaby się Sprawa de periurio, ktora z okoliczności niespokoynego i przestępnego Rabina, poburzyłaby Sądy Seymowe, dotąd w

in exe-

inexekucyi bądące, dawałaby nakoniec pobudki do ſkargi i kary kryminalney.

Możeż Sąd przychylić ſię do prożby iego i z iſtoty ſwoiey nayniesprwiedliwſzey i tak ſtraſzne za ſobą konſekwencye ciągnącey.

Chce on ieſzcze żeby mu pierwſzeńſtwo było do przyſięgi ſamotrzeć przeciwko 12. oſobom uznane.

Tenże ktory przeświadczony o krzywoprzyſieſtwo, ten ktory w tylu zbrodniach poſzlakowany maſz mieć preferencyą nad 12. Obywatelow żadney na ſobie noty niemaiących.

Art: 76. R. 4. o świadkach piſząc chce ażeby świadkowie byli charakteru niepodeyrzanego.

A on o zbrodnie nie tylko niepodeyrzaney ale wyprowadzonami w Roku 1767. i 1785. Inkwizycyami i zapadłemi 1781. Synagogi Pińſkiey, 1785. Rabinow w Mirze, Kommiſſyinym i Xcia Woiewody Dekretami w wielu zbrodniach przekonany; możeż bydź do Juramentu przypuſzczonym?

I to ieſzcze na zruynowanie Dekretu nieappellowanego, zaprzyſieżonego, w tenczas kiedy tylko kara na niego za tak zuchwałe poſtępki powinna być rozciągniona według Ar: 75. z Ro: 4 i Konſt: 1764. de valore Dekretow oczewiſtych nieappellowanych piſzącey; i kiedy iego mowienie ſłuchanym być niema podług nauki Statutu.

Pierwſza byłaby to praktyka, żeby Sąd Juramenta przeciwko wykonanym Juramentom naznaczał, a w takim zdarzeniu Sąd byłby winien wykroczenia in periurio, boby ſam na krzywoprzyſięſtwo naraził, ktore koniecznieby naſtąpiło, gdyby w iedney rzeczy dwa wykonane były Juramenta, ſobie przeciwne; ieden z nich koniecznie byłby fałſzywym a tym ſamym widocznym krzywoprzyſięſtwem.

Ząda on Sprawy wykonanym Juramentem przez 12. Zydow zakończoney wſkrzeſzenia, i mimo tenże Jurament ſądzenia; a wſzakże Konſt: 17 5. o wyſtępku krzywoprzyſięſtwa piſząc wprzod krzywoprzyſięſtwa w Sądach Seymowych dochodzić i dowodzić, a potym po dowiedzeniu onego Sprawę na Juramencie opartą denowo rozſądzać każe; Słowa Prawa podług *rygory Praw dawnych co do Spraw commiſſi periurii in re manifeſta et evidenti, wolno będzie uczynić każdemu zaſkarżenie przeciwko krzywoprzyſięſzcy in conſilio permanenti, przez Memoryał doſtatecznie wyłuſzczaiący krzywoprzyſięſtwo okazuiące ktory Memoryał gdy conſilium permanens roztrząśnie, Sprawę z takowych powodow na Sądy Seymowe odeſzle, na ktorych non tangendo quidquam negotium principale, in quo periurium commiſſum, ſolum crimen periurii poznane, oſądzone, i gdy za crimen ſtatus uznane będzie, ukarane bydź powinno. Gdyby więc żądaiący periurium onegoż nie dowiodł, tedy kary na żądaiącego a niedowodzącego, takowe iakiemiby krzywoprzyſiężca miał bydź karany uſkazane bydź maią. Jeśliby zaś periurium dowiedzione było a dowodzący ex hoc periurio miał bydź uſzkodzony, tedy poſt reſolutum crimen periurii, Sąd Seymowy ſprawę na nowo ad forum competens do rozſądzenia odeſzle.*

Sprawiłże ſię Wigdorowicz, chcący zpod przyſięgi wyrywać ſprawę podług tego Prawa, podałże memoryał do Rady, zyſkałże determinacyą Sądu Seymowego, a w Sądach Seymowych przekonałże o krzywoprzyſiężſtwo, gdyby mogł de nowo zyſkiwać rozſądzenie ſwey ſprawy.

Zaden krok z wymienionych przez niego dopełnionym nie ieſt; a iakimże czołem wzruſza rzecz zaprzyſiężoną; gdy Statut Litt: w Art: 75.

R. 4. żadnym sposobem oną nadwerężać nie każe, a Konst: 1775. dopiero po dowiedzionym krzywoprzysięztwie sprawę wprowadzać do Sądu dysponuie.

Chce on podobno, ażeby ani moc Praw Religicznych, ani moc Praw Kraiowych na iego sprawę nie była czynna; bo zna iż każdy iego krok iest przeciwko Prawu.

Nie tylko, że nie czynił Wigdorowicz krokow 1775. Konstytucyą przepisanych, ale nawet w żałobie teraz do sądu wyniesioney, i w pismach przez siebie odbytych krzywoprzysięzstwa 12. osobom nie zad ie, a tym samym na rzetelność przysięgi, a per coesequens na moc *Dekretu* Woiewodzińskiego zgadza się.

Lubo Wigdorowiczowi widzącemu nie appellowany i zaprzysiężony Dekret. JO. Xcia Woiewody Wileńskiego, należało z uszanowaniem słuchać Jego decyzyi i ulegać rygorowi, iednak on zamiast powinnego uszanowania te dzieło nayspráwiedliwsze postanowił krytykować.

Mowiąc że ten Dekret maiąc przyniesione przed siebie naprzeciw Rabinowi skargi in causa facti, bez Inkwizycyi ostatecznie sprawę zadeterminował, i od Rabinowstwa go odsądził.

Naco było decydować nową Inkwizycyą przeciwko Rabinowi, gdy JO. Xżę Woiewoda widział kilka Inkwizycyi przeciwko niemu wyprowadzonych, iedno w Ru 1767. drugą w Ru 1783. trzecią i czwartą w Ru 1785. z kilkudziesiąt świadkow złożone. Prawnie podług obrządkow ich religii sporządzone miał przed sobą złożone, z gotowych więc Inkwizycyi, przez siebie przeczytanych i za dostateczne do dowodu uznanych a i teraz na Sądzie nayduiących się ferował swoy Dekret.

Przeciwko legalności tych Inkwizycyi nic zarzucić nie może, bo świadkowie w tych Inkwizycyach świadczący, iurament na rzetelnym świadczeniu wykonali, bo te Inkwizycye, Sąd Duchowny przysięgły wyprowadzał.

Nakoniec sam Wigdorowicz zna, że w iego sprawie Inkwizycye przez Sąd Duchowny Żydowski wyprowadzone są, i bydź powinny legalnym dowodem, gdy w żałobie do teraźnieyszego Procederu wyniesioney, nie inney żąda Inkwizycyi, iak tylko Duchowney. Słowa tego Pozwu czyli żałoby: *Do uznania Inkwizycyi względem korrupcyi, piaństwa odmienienia Dekretow, fabrykacyi potwarnie przez starokahalnych zarzuconych przez Sąd Religiczny Synagogi według Ustaw kongressowych.*

Naco mu żądać nowey Inkwizycyi Duchowney, kiedy w kilkunastu poprzedzaiących czyta swoie przestępstwa, kiedy tamte są dostateczne i za takie uznane, do zrzucenia go z Rabinowstwa.

Nawet niema petitum do kassaty wyprowadzonych dawniey przeciwko niemu w Sądzie Duchownym Załob, a iakże niechce uznać za temi Inkwizycyami nastały Sąd za dobry, gdy sprawy przeciwko tym Inkwizycyom nie ma, osobliwie ktore w Ru 1767. i 1782. expedyowane zostały.

Prawo Ar: 90. z R. 4. po appellacyi (gdyby rozumieć Dekret Woiewodziński zaappellowany) żadnych dowodow nowych brać stronie nie każe w Sądzie wyższym, nad te, ktore były w Sądzie niższym. *Widzieć te Prawo.*

A Wigdorowicz nie żądaiąc Inkwizycyi na Sądzie Woiewodzińskim, tylko Juramentem samotrzeć podawanym chcąc się odwieść, chce teraz ten dowod dla siebie zyskać, a to przeciwko Dekretowi nieappellowanemu i zaprzysiężonemu.

Ze zas Dekret Woiewodzinſki na fundamencie inkwizycyow zapadł, z wyrazow tegoż Dekretu iſtotne świadectwo, gdy piſzę iż ze wſzyſtkich dowodow przez Kahał ſkładanych między ktoremi i te inkwizycye były, on ieſt utworzony.

Podobało ſię i to Wigderowiczowi naganiać, że Xiąże Wda, ſpory Zydowſkie i dowody przez Delegowanych miał okazane, ale tego wyprzeć niezdołał, że Xiąże ſam decydował i podpiſał ten Dekret, więc nie czyie inne dzieło ieſt, iak ſamego JO. Xcia Jmci Woiewody, ſzanować więc powinien Wigderowicz ten Dekret i dlatego, że tego Pana, ſprawiedliwość, ſumienność, nieintereſſowaność, wyſoka wiadomość Prawa Kraiowego, wcałym Narodzie ieſt ſzanowana i poważana. Sam nawet Wigderowicz znał, że Dekret Xcia Wdy nayſprawiedliwſzy gdy od niego nie appellował i zaprzyſiądz go dozwolił.

Stanąc więc natym potrzeba że Dekret JO. Xcia Jmci. Woiewody Wilenſkiego, gdy z iſtoty ſwoiey ieſt nayſprawiedliwſzy, a przytym nie appellowany i zaprzyſiężony, poruſzyć go zatym Rabin w kretnemi raciocynaciami niezdoła, i przez nie mimo wſzelką ſłuſzność do Rabinowſtwa przywroconym być nie może.

§ §. §

Gdy ſąd iuż zainformowanym zoſtał że Rabin od Rabinoſtwa ſłuſznie odſądzony, teraz krotko powezmie wiadomość, iż Samuel Wigderowicz niebył legalalnym Rabinem Wilenſkim, ale był tylko do daty ſtrącenia go intruzorem.

Lubo on obrany był za Rabina i Konſenſem Xiążęcia natym urzędzie utwierdzony, ſkoro iednak niezaprzyſiągł ſwego Urzędu exekwować Go niebył powinien.

W Punktach dla Rabinow Wilenſkich uſtanowionych i w Punktach Heſſelowſkich podług ktorych według Elekcyi i Konſenſu Xcia Hetmana powinien ſię był Wigderowicz rządzić. znayduie ſię w § 1. taki wyraz i taka uſtawa. *Rabin powinien zaprzyſiądz, iż wſzyſtkie poniżſze Punkta dotrzymać ma, że wſzyſtkie inſtytuta i układy Kahalne wykonywać ma &c.*

Te więc Punkta koniecznie obowiązuią Rabina do przyſięgi, ktoraby zaręczyła iż on święcie na ſwoim urzędzie ſprawować ſię będzie

Ze Rabin nieprzyſiągł na Rabinoſtwo nietrzeba ſilnieyſzego dowodu nad iego własne wyznanie w Replice uczynione, na ſtronicy czwartey *Kiedy Wigderowicz przy obieraniu na Rabinoſtwo niebył obowiązany do zaprzyſięgania i niezaprzyſiągł.*

Gdy więc niezaprzyſiągł i niezaręczył ſprawiedliwe ſprawowanie Urzędem przez Jurament tym ſamym niebył Rabinem, ale Jntruzorem.

Prożno on wmawia że Punkta Elekcyi iego nie każą mu zaprzyſięgać, bo Elekcya ſłuży do obrania, niedoformalności po obraniu. A Konſens każe żeby tak wſzedł na Rabinoſtwo iak iego poprzednicy, ktorzy że przyſięgali naywidoczniey ſze z Jch Punktow przekonanie. i ſam Wigderowicz tego nie zaprzecza

Ani pretendować można, że w Elekcyi był wyrażony iurament, ktory na Urząd ma ſię wykonywać, gdyż to powſzechnemu przeciwi ſię zwyczaiowi we wſzyſtkich Kredenſach Przywileiach na Urzęda wydanych, przy weyściu w exekwowanie ktorych potrzeba wykonać iurament nieſpomina ſię wykonanie Juramentu, lubo on koniecznie muſi być wykonanym.

Każdy posiadaiący naywiększe i naymnieysze w Mieście Zydowskie Urzęda, lubo z nich są inne niskie mało znaczące, i doczesne musi iednak Juramentem poczciwe na nich sprawowanie się zaręczyć, tak naprzykład każdy Sędzia Duchowny, Kahalny, Kongressowy, kresko-wy, Pisarz, Szkolnik, Kantor, Wiernik Sendyk &c nawet Łaziebnik na poczciwym sprawowaniu Urzędow swoich przysięgaią. A Rabin pierwszy Urzędnik, i ieszcze do żywotni dość wiele mocy w powierzonych interessach maiący, ktoż uwierzy ażeby był nieprzysięgły.

Te przysięgę że był powinien wykonać, i z cytowanych Artykułow Rabinom służących, i że z wyczaiu w Wilnie będącego iasno probuiem.

Gdy zaś Juramentu iak się sam przyznał na Urząd swoy niewykonał, tym samym niebył Rabinem;

Ani trzeba tego dowodzić że w Urzędach przysięgłych, wykonanie przysięgi dopiero otwiera drogę do exekwowania Urzędu; tak naprzykład w cywilności, kiedy kto na Sęstwo Grodzkie, Ziemskie, Trybunalskie, Podkomorskie &c. ma Kredens lub Przywiley niemoże iednak w przod weyść w exekucyą Urzędu swego, dopoki Juramentu niewykona tak też w Elekcyach na seymie Radnych, Kommissyinych &c. Osob postępuie się.

Podobnym sposobem i między Zydami nayświęciey iest to dotrzymywanym, iż gdyby nawet z wyższych Urzędnikow ako Kahalny, Szkolnik &c. będąc obrany niechciał przysięgi wykonać, to dla tego że obrany, do exekwowania Urzędu niebyłby przypuszczony i niemogł by go exekwować a gdyby exekwował byłby Intruzor.

Możnasz wyłączonego od wszystkich Praw i zwyczaiow mieć Rabina, ktoremu bez prawnie wolno było bez zaprzysiężenia urząd swoy exekwować; i też to iego exekwowanie czyli ciąg dopełnianych bez prawiow iżaliż bardziey niepoczytać za intruzyą.

Gdyby zaś dla ulegalizowania się na Rabinowstwie chciał powiedzieć że w Ru: 1767. przysiągł, toby przez to wyznał siebie być uległym iak powinien do wypełnienia tych Punktow ktore zaprzysiągł. przeciwko ktorym że wykraczał, winien odsądzenia.

Ex utroque więc, czy nie przysiągł, więc Intruzor, czy przysiągł, więc gwałciciel i przestępca a tym samym słusznie odsądzony.

Wyewinkowawszy zupełnie rzecz i całą kwestyą przeciwko Wigdorowiczowi, Co do Urzędu Rabinowstwa iż on słusznie od niego odsądzony teraz zastanowić się z uwagą nad prtensyami iego pienięznemi i wzaiemnie z tegoż źrzodła od Kahału do niego stosowanemi.

§ § §.

Produktem swoim założył petytum Wigdorowicz, ażeby mu podług assekuracyi Kahał zapłacił Zł: 30,000. iednak z explikacyi początkowego nastania na Rabinowstwo przez tegoż Wigdorowicza uczynioney okazuie się, iż pretenduie 50,000. Zł: to iest iż dał przy elekcyi iak punkta świadczą 24,000. Zł: za osobną kartą 6000. Zł: szczegulnie zaś za assekuracyą nazywaiąc ią obligiem 30,000. Zł: Lecz że te 60,000. w naymnieyszym groszu przez niego dochodzonemi bydź nie mogą, następna wiadomość.

Dał wprawdzie 24.000. Samuel czyli za niego Judel Kahałowi, lecz za te pieniądze konsens iemu wyrobiony i te pieniądze takim co do

ſzeląga oddane ſpoſobem, Czer: Zł: 1000. na ſkarb Xcia nieboſczyka Hetmana 4000. na dworſkich Xcia, a 2000. na Kongreſs za Elekcyą podług zwyczaiu wyexpenſowali, I że na to dane przez niego 24000. Zł: Pol: były wyexpenſowane i na to deſtynowane to punkta iego Elekcyi w Roku 1750. naſtałe świadczą mianowicie §. 8. i 9. i że te pieniądze przez ſamego Judela Piſarza rozdane ſą iaſny w nich wyraz. Na 6000 Zł: dał dla tego kartę czyli aſſekuracyą, iż konſes Xcia approbował go na Rabinowſtwo podług dawnych zwyczaiow, pierwſzy zaś immediate przed nim Rabin, brał tylko penſyi Zł: 10. a iemu przez punkta poſtąpiono było 20. Zł: na tydzień, żeby tedy ze ſtrony Zwierzchności nie był w czaſie inkwietowany, i żeby mogł złozyć ſię iż te 10 drugie Zł: in vim prowizyi od 6000. bierze, dla tego te aſſekuracye wydał mu Kahał, że to nie ieſt oblig żaden ale tylko aſſekuracya iemu od Kahału wydana, naywidocznieyſze o tey prawdzie daie przekonanie Kompromiſs fawore Rabina w Roku 1777. naſtały, a teraz przez Kahał nawet burzony, w ktorym taka co do tey aſſekuracyi nayduie ſię deſinicya w ſłowach. „ *Cerograf wydany na 6000. Zł: od Kahału Rabinowi ma ſię zoſtać do ſatysfakcyi nınieyſzemu Dekretowi &c. i ſzczegulnie dla tego ma ſię u Rabina lokować, żeby zupełnie zadość uczynić Dekretowi we wſzyſtkich punktach i warunkach w nim opiſanych, naſtąpiło i Rabin za odebraniem ſatysſakcyi zupełney według tego Dekretu za tym cerografem ſummy dopominać ſię niema.* „ Rzecz tedy ieſt pewna, że ten cerograf na 6000. Zł: ieſt aſſekuracyą a nie obligiem, a aſſekuracyą zyſku żadnego dla Rabina nieprzynoſzącą, gdy w Produkcie nawet w proźbach nie ma 6000. Zł: przyſądzenia.

Aſſekuracya zaś na 30 000. Zł: wydana nie może bydź rozumiana za proſty oblig, ale tylko za zarękę na nie dotrzymanie Rabinowſtwa dana, iak ta ſama brzmi aſſekuracya; Nie potrafi Wigdorowicz z Aryngowego opiſania tey aſſekuracyi wmowić, iż to ieſt oblig bo te przeciwko niemu ſą przekonania.

1mo Ta aſſekuracya w końcu piſze iż za nią w ten czas Wigdorowicz lub ktokolwiek przelew od niego maiący mogłby poſzukiwać opiſaney ſummy, kiedy punkta na Rabinowſtwo dane dotrzymanemi nie będą, coż ten warnek znaczy ieśli nie aſſekuracyą w terminie Zydowſkim cerografem zakładowym zowiącą ſię.

2do Kompromiſs w Roku 1777. nie legalnie naſtały, takie daie świadectwo w ſłowach. „ *Aſſekuracya Rabinowi czaſu wſtąpienia na Rabinowſtwo wydana ma bydź ſkaſſowana, o inna na to mieyſce wydana.* Jakże mimo świadectwo tego przez wigdorowicza chwalonego Kompromiſſu może żądać, żeby aſſekuracyą ſkaſowaną mieć za rzetelny oblig.

3tio W Produkcie ſwoim na czele proźb żądał nie za obligiem ale za aſſekuracyą 30,000. przyſądznia.

4to Gdyby to był iſtotny oblig a nie aſſekuracya, tedyby z nim ſtawał przed Sądem Likwidatorſkim, gdzie wſzyſtkim kredytorom Kahalnym pod utratą pretenſyi, z obligami popiſywać ſię nakazano, nie ſtawał na Sądzie Likwidatorſkim, ani z tą aſſekuracyą na 30.000. Zł: wydaną, ani wyżey wſpomnioną ſummę 6000 Zł: w ſobie zawieraiącą, iuż więc tym krokiem ſam ſiebie niebydź kredytorem ogłoſił, a wſzakże w iego przytomności ten Dekret wypadał.

5to Gdyby było mieyſce i czas w teraźnieyſzym przyiściu do Sądu iurament wykonać, tedy Kahał gotow ieſt iuramentem ſtwierdzić tę

prawdę, że pieniędzy wyrażonych w assekuracyi nie brał, lecz ten byłby zbytecznym, gdy same dokumenta przez Wigdorowicza składane o tey prawdzie naywidoczniey przekonywaią.

Ani za drugą assekuracyą w Roku 1777. od Kahału wydaną może cokolwiek upominać się Wigdorowicz, gdyż pierwsza w Roku 1750. nastała, na te przeniesiona została, ale obydwie nie ex liquido urosłe. A zatym żadnego nie daiąc Prawa do poszukiwania Zł: 30,000.

Rozumieiąc zaś iak iest w istocie, one bydź prostemi assekuracyami na do trzymanie Rabinowstwa wydanemi, tedy po odsądzeniu Rabina iż upominać się o tę summę nie może, następne przekonanie.

Myśleć inaczey niemożna, iż gdyby Kahał Wileński propria authoritate bez naymnieyszey winy Wigdorowicza, dla swego upodobania złożył go z Rabinowstwa, w ten czas ta assekuracya skutek swoy braćby powinna, i utratę rządu Rabinowskiego, danie 30,000 Zł: zastępowałoby.

Lecz kiedy tenże Wigdorowicz po dowiedzeniu onemu roznych przestępstw, przez Kahał i Kongress cały Wileński z 200 osob złożony suspendowany, a od Xcia Jmci Woiewody Wileńskiego odsądzony został w ten czas dobrowolny warunek nie ma mieysca, gdzie z nakazu Dekretowego utrata zabeśpieczonych kondycyi następuie.

Nie był on i niechciał bydz Rabinem, kiedy nie zaprzysiągł Urzędu, kiedy nie dotrzymał punktow Elekcyinych i warunku Woiewodow Wileńskich w konsensie zawartych, sam sobie winien, iż będąc Intruzorem gwałty i występki popełniaiąc od dopełnienia dalszych zbrodni uwolnionym został.

Odstąpił nato tych assekuracyi przez opis Kompromissarski 1777. sam Rabin gdy w nim położył warunek, iż po oddaleniu się iego z Wilna i po upłynionym niebytności Roku nic wiecey nie powinien pretendować, iak tylko Czer: Zł: 50 przez lat 7 nic więc za niemi zyskiwać nie może.

Gdyby nawet nie były to assekuracye wadimonialne, ale gdyby directe kupił sobie Samuel od Kahału Rabinowstwo, tedy gdy za zbrodnie odsądzonym został, do siebie powinien mieć pretensye że się źle sprawował, nie do tych ktorzy Sąd składali.

Formuie on drugą pretensyą o powrocenie mu dochodow Rabinowskich od daty odsądzenia iego, ta pretensya wszelkiey przeciwi się słuszności bo czy można żeby ten ktory po odsądzeniu przestał bydź Rabinem dochody iednak Rabinowskie odbierał do siebie.

Żąda wreszcie expensow Prawnych 50,000. Zł: dla siebie wskazania, ten ktory w dacie rozpoczętego procederu maiątku całego pięćdziesiąt nie miał tysięcy Zł:, pewnie ich stracić nie mogł, ale gdyby mimo wszelkie podobieństwo i stracił, tedy skoro upada w Sprawie tym samym powrocić expensa nie brać powinien według determinacyi Prawa.

Gdyby te pretensye Rabina tak były słusznemi iak nie są, gdyby strąconemu za występki Sąd kazał dopełniać tey skutki asekuracyi, ktora bezprzyczynnie i nie sądownie odepchniętemu iest przeznaczona, tedyby razem należało weyrzeć w pretensye Kahalne na przeciwko Rabinowi, ktore są nastęne.

1mo Przy elekcyii iego na Rabinowstwo za konsens Xciu Hetmanowi na Dwor Xcia i Kongressowi zapłacił Kahał 24.000 Zł:

2do Z nakazu Dekretu Kompromissowego w Roku 1777. zapadłego zapłacił Czer: Zł: 700.

3tio Z nakazu tego Dekretu brał co Rok do daty 1785. z synem po Zł: 37. co Tydzień, a podług Punktow Elekcyinych miał tylko brać po Zł: 20. przebrał przeto więcey Czer: Zł: 40.

4to Ugody za Kamienicę Felkerszambowską wziął Rabin mimo Kompromis Czer: Zł: 500.

5to Na bronienie się w rożnych subseliach cytowany za Rabina Kahał naymniey wyexpensował Zł: 3000.

6to Lubo nie był w Wilnie, dla odiazdu swego do Chersonu przez lat trzy iednak dochodow Sądowych wzioł Czer: Zł: 60. mimo punkta Hesselowskie.

7mo Nie dotrzymał punktow nawet Kompromissu, a na niedotrzymanie onych dał cerograf na Czer: Zł: 1000.

8vo Przestąpił kilkadziesiąt razy punkta Rabinom Wileńskim służące mianowicie Hesselowi, w ktorych warunek iest, iż za przestąpienie każdego punktu powinien Rabin zapłacić Talarow bitych 2000 proporcyonuiąc przeto wykroczenia przeciwko punktom ex strictissimo moderamine do 30 razy, liczy się 60,000. Talarow bitych.

9no. Przebrał Rabin od podpisow do kontraktow na krupki Kahalne kontrahentow wydawanych zł: 4000.

10. Lubo był w Chersonie lat gurą dwie, wzioł atoli Pensyą Rabinowską ktorą powinien wrucić iako nieexekwuiący swego urzędu zł: 2700.

11. Za wexlami Kahałowi danemi odebrał Rabin od JW. Ferzena Pułkownika Moskiewskiego do czer: zł: 580.

12. Wyexpensował Kahał directe z przyczyny niespokoyności Rabina do zł: 100000.

Nielicząc więc prowizyi ani pretensyi szczegulnych osob ani drobnieyszych kwestyi. Ma Kahał procz niewymienionych pretensyi (z wyżey wyrażonych Artykułow summę do kilkukroć sto tysięcy zł: pol: wynoszącą, ktorą może odbić naynieslusnieyszą pretensyą Wigderowicza; lecz znaiąc że o pretensye pieniężne, niemoże być tu Sąd, ale iż ta pretensya powinna być odesłana na Sąd religiczny do okalkulkulowania przeto też iey tam razem z Rabinowską prosi odesłania

Tey prożby że Sąd niemoże odmowić następne do tego składamy pobudki. Xże Wda Wileński Dekretem swoim we wszystkich skargach pieniężnych naznaczył Sąd religiczny, skoro więc (iak się z powyższey explikacyi pokazało) Ze Dekret Xcią Wdy iest nieappellowany, przeto wszystkie iego wyroki poruszonemi być niemogą.

Gdyby nawet podług mniemania Wigdorowicza rozumieć ten Dekret za wzruszony niebyłą appellacyą, tedy skoro determinacya przez Xcia Wdę Sądu religicznego na kwestye pieniężne, z wolnym do siebie odezwem, zawiera Wyrok Akcessoryiny tedy od niego iak niewolna appellacya podług Konst: 1764. Ru. tak też prożba przeciwko niemu nader niesłuszna, kończyć się zatym ma ta Kategorya pieniężna całkiem na odesłaniu przed Sąd religiczny do ktorego uskutecznienia że wydawał Kahał cytacye składaią się Pozwy legalizowane.

Jedna tylko kwestya zostaie w ktorey Sąd ma wraz na Wigdorowiczu summę przysądzić a to na mocy Ar: 75. R 4. na to iż on po przysiędze ważył się do Prawa pociągać a tym samym na expensa narażać ktorych Kahał z tey okolicznosci do 10000. zł: pol: poniosł i tych wyexpensowanych po Dekrecie Woiewodzińskim pieniędzy, etiam previo Juramento powrocenie doprasza się.

Pod tą zaś Kategoryą pieniężną tę dodaie Kahał uwagę, że skoro Wigdorowicz za assekuracyą zaręczaiącą mu po zepchnięciu iego z Rabinostwa,

zł: 30000 prosi sobie przysądzenia, tym samym przekonany iest że niemoże i niepowinien wrocić się do tego urzędu.

Kategorya druga.

W ktorey dostrzeże Sąd że skarga gminu przeciwko Kahałowi iest niesłuszna, a prozby na czele Produktu ich położone niewszystkie z sprawiedliwością zgodne.

1mo. W pierwszym punkcie dwoch rzeczy sobie przeciwnych doprasza się gmin od Sądu, chce on ażeby Dekret Woiewodziński w Ru. 1785. 29. 9bra zapadły był utwierdzony, a w końcu żąda ażeby Kahał przed generalnością Zydow Wileńskich z przyszłości złożył kalkulacyą.

Szanuiąc Kahał Dekret J. O. X. Imci Wdy nieappellowany chce uledz Sądowi przez ony zadeterminowanemu, i dla tego nie przed generalnością ale przed Sądem duchownym czyli religicznym według determinacyi Xcia Wdy nieunika zdać kalkulacyi, bo wie pewnie że naymnieyszego szeląga na awantaż swoy nieobrociwszy z dobrze szafowaney Kassy przyzwoitą dla siebie odbierze pochwałę.

2do. W drugim punkcie żądea gmin ażeby wszystkie Prawa, ustawy Zydowskie utwierdzone zostały. Otoż samo i Kahał wyniosł prozbę przed Sąd a będąc na czele zwierzchnictwa bliższą ma powinność obstawania przy przywileiach wolność całego miasta zabespieczaiących iakoż i obstaie postępować zaś podług tych to przywileiow nowości żadnych niewskrzesać, ani podatkow stanowić, ma sobie za powinność i to nayświęciey dochowuie.

Pretenduią gminni ażeby corocznie Kahał zdawał przed niemi rachunki, i żeby Procederu nierozpoczynał żadnego bez wiedzy gminu.

Tę prozbę przeciwko swoieygminni przyniesli wiadomości gdyż to iest pewnym że każdy Kahał ile rządca doczesny niemaiący u siebie kassy i szafunku pieniędzy, ale tylko assygnacye wydaiący zawsze est pod kalkulacyą następnym sposobem. Wiernciy utrzymuiący Kassę przysięgaią, natym iż cokolwiek Kahał wyexpensuie powinni w księgę percepty i expensy wpisać, a ta księga percept i expensy powinna być zawzdy u wiernikow otwarta, do ktorey księgi każdy z osob kreskowych ma moc przyść i ią przeyrzeć nawet z wiernika explikacyi żądać, dla czego wyexpensowano gdyby zaś temu przezieraiącemu expensa Kahalne zdało się iż niepotrzebnie lub niesłusznie kazał expensować tedy ma moc zapozwać o to Kahał do Sądu duchownego i za dowiedzeniem niepotrzebności expensy lub użycia na swoy użytek zwrot do kassy Kahalney wziętych lub wyexpensowanych pieniędzy zyskać naydaley w tygodniu. I to samo co do założoney percepty z wiernikiem zrobić ktory perceptuie falszywie. Ze tak iest gmin temu zaprzeczać niezdoła.

A skoro tak ścisła i nayregularnieysza przez Kahał każdego momentu zdaie się kalkulacya inney przed generalnością zdawać niepowinien ani może.

Proceder zaś dotąd żaden nieiest wypowiezdiany nikomu ani nawet strona przedsięwzięła żeby to wprzod w Kahale pluralitate udeterminowanym niebyło i na to zaraz na piśmie stanowią się Sessye, co tak się dzieie to Sąd doświadczył w przepowiedzeniu Sprawy przeciw Rabinowi w ktorey takowe Sessye składane były.

Zeby zaś cały gmin miał wchodzić do takich urządzeń pretendować tego niemoże gdyż to wszelkiemu przeciwiłoby się porządkowi, gdyż to ruynowałoby moc i powagę wszystkich ustaw Kahałowi służących.

Kachał

Kachał podług Ustaw obrany według przepowiedzenia tego Pisma w początku iest Rządcą i Gospodarzem we wszystkich interessach Miasta do niego więc directe należy i rozpoczęcie i zakończenie Proceduru.

W procederach ważnieyszych co do zaciągania długow i gmin nawet wchodzi, bo w zdarzoney takiey okoliczności 6 Osob kreskowych Gminnych do siebie przybiera, i to ieszcze wtakim koniecznie składzie żeby między 19 Osobami koniecznie 12. było z sobą nieskoligaconych zapobiegaiąc, ażeby powiązawszy się między sobą pokrewieństwo co szkodliwego na szkodę Miasta nieutworzyło.

A gdy takim rozrządzenim ułatwiaią się mieyskie interessa możesz Gmin żądać pożytecznieyszego uregulowania. I ta iest odpowiedz na Punkt 4ty.

Żąda Gmin ażeby Kachał odpowiadał w sądzie Duchownym Żydowskim, w interessach Pieniężnych zgadza się Kahał na odpowiedz w tychto Duchownych sądach gdyż i dotąd zawsze przednim odpowiadał ale do Rządu Cywilnego Miasta gdy sąd Duchowny z ustaw swoich nie ma mocy wdawania się tym samym w takich zdarzeniach i Kahału sądzić niemoże i niepowinien.

5to. Chce Gmin ażeby Kahał pod swoim kluczem nieutrzymywał Kassy Kachalney wszakże Jey dotąd nigdy ani utrzymywał ani utrzymuie, są iak się wyżey rzekło Wiernicy przysięgli i ci z Gminu wybrani a u tych i Kassa i klucze od niey nayduią się, do Kahału tylko należy dostrzegać ażeby wiernicy przed niemi kalkulacyą zdawali.

6to. Żądaie Gmin iakoby Kahał miał z pod własnych Juryzdykcyi Woiewodzińskiey i Assessorskiey wyłamywać się i że poddał się pod inne Juryzdykcye, a tym samym iż powinien ulegać penom Ewokacyinym.

Widząc Kahał tak niesłuszną przeciwko sobie zaniesioną skargę ma koniecznie za nieodbite potrzebę tak dla tego usprawiedliwić swoie kroki ażeby nie ściągnął na siebie kar osobistych, iako też żeby okazał iakie on pod Hasłem tego to Gminu cierpi w sądach Kommissyi Skarbowey prześladowanie.

Poty poki Rabin niebył odsądzony od Rabinowstwa, w Ru. 1785. 29. 9bra i poki tenże Rabin nieprzeniosł się na Jurydykę JO. Xcia Biskupa Wilenskiego, a tam przeniosłszy się poki niewykoncypował sposobow do uciśnienia Kahału, i osob ktore w pływały do Jego odsądzenia; poty Kahał Wileński dobrze się rządził i nienależał pod rząd Kommissyi skarbowey in ordine cognitionis Privilegiorum; in ordine rządu Ustaw, Praw i sądow swoich, Poty Abel Wolfowicz z Oyca i Dziada Żyd osiadły w Wilnie niebył Apostatą.

Lecz po odsądzeniu Rabina duch Jego bez prawny i niespokoyny wszystkich natężył sposobow ażeby całe Miasto Wilno zniszczyć zato że Go przez Kongres od suneło odRabinowstwa, ażeby potępić Abela Wolfowicza ktoren obrany został administratorem Rabinowstwa.

Wtenczas to wystawił on iednego bieguna nieosiadłego przeciwko wszystkim Żydom Wileńskim ażeby przez zboczne udanie potępić Kahał i istotny Gmin cały w Kommissyi, połamać prawa kardynalne daiący iedyny sąd Żydom u Woiewodow Starostow, a po Appellacyi w Sądach Zadwornych.

Wtenczas w raz Abel Wolfowicz z całą Synagogą zapozwany musiał na Dniu 26. Xbra 1785. Ru. odpowiadać na zarzuty apostazyi, musiał uledz gwałtowi o pułnocy z domu własnego wyciągnięty i pod war-

tę osadzony. I daley prześladowany iak produkt z cytacyą dokumentow dokładnie obiaśnił. Skarga zaś taka była, iż Abel iakoby w dwoch leciech był ochrzczony i w kilka dni że do swoiey powrocił Religii. Wszelak metryki Chrztu niezłożono i złożyć niemogą iako nie będącą. Niewyprobowano że dziecko dwa lata lub mało co więcey maiące (gdyby skarga była prawdziwa) iest w stanie takiego poięcia co to iest wiara Chrzest lub Apostazya. Lecz gdyby takie dziecinne a szczegulnie na prześladowanie wymyślone obiectum było prawdziwe czyliż niegodziło się słuchać głosu Prawa Konstytucyi 1768. ktora wszystkie wystepki tyczące się Religii przed tym Rokiem popełnione wiecznie umorzyła, gdyby metryk nieskładać same weyrzenie na Abela przekonywa że lat ma do 50. a zatym iż podług skargi nawet iaśnie okazuie się iżby iego występek nigdy nie były uprzedzał Rok 1768. iednak podobało się Rabinowi tytułem takiey potwarzy prześladować Abela narażać na znaczne expensa i straty zdrowią i moiątku. Napomknięto iest dla tego żeby sąd po znał iak daleko prześladowanie Rabina posuneło się i teraz posuwa się

Zchodząc zaś do explikacyi Procederu w Kommissyi Skarbowey Prowadzonego rzecz nastepnym wyświeca się sposobem.

Proceder w Kommissyi niebawnie po odsądzeniu Rabina bo w dwa czy trzy miesiące, Rabin sługę swego Jcka Leybowicza i Zelmana Kochmanowicza furmana na Juryzdykcyi u JO. Xcia Biskupa Wilenskiego mieszkaiących iak pozew ich świadczy do dawszy do swego Pozwu i Assystencyą Zwierzchności swoiey Pozwali Kahał Wilenski przed Sąd Kommissyi Skarbowey dokładaiąc że imieniem Gminu i w Jego krzywdzie pozew wydaią

Takowym Pozwem dotknięty Kachał, nieznaiący się do żadney Gminowi uczynioney krzywdy, zwołał Pospolstwo całe Wilenskie i wypytał się ich czy pozywaią oni co Kahał do Kommissyi Skarbowey, zdziwione Pospolstwo takim zapytaniem a nie wiedząc o żadnym Pozwii gdy Kahał extrakt podanego sobie Pozwu przed Pospolstwem okazałe Pospolstwo i Gmin dotknięte takowego niesprawiedliwością postępku widząc w pozwie umieszczone same fałsze, Reces uczyniło od takowego pozwu imieniem Jcka Leybowicza i Zelmana Kochmanowicza J takowy Reces natychmiast Ru: 1786 22. do Xiąg Ziemskich Wilenskich zawieraiący w sobie 722. Osoby Gospodarzow ad Akta podał

Nieczekaiąc za Pozwem przypadnienia Aktoratu, widząc że cały Gmin recessował się od iego pozwu podmowiony od Rabina Jcko, pobiegł do Grodna.

Padał Memoryał do Kommissyi Skarbowey zmyślaiąc rożne imieniem Gminu ktory z Zelmanem we dwoch składali, skargi na Kahał Wilenski i żądał ażeby Kommissya w swoy Rząd i Administracyą wzieła dochody. Lecz Kommissya pod Prezydencyą wtenczas JO. Xcia Jmci Podskarbiego Litto. z ośmiu osob złożona nieprzychyliła się do skargi Zydow podmowionych, odesłała ią in ordine sprzeciwienstwa Dekretowi Likwidatorskiemu do Aktoratu na strone zas Kahalnych taki napisała wyrok. *Przykazuie w powszechności całemu Pospulstwu Zydowstwa Wilenskiego po wszelkich Juryzdykach Mieyskich dziedzicznych, Duchownych i Swieckich mieszkaiącemu na ktorych osiedli Zydzi &c. wszelkie posłuszeństwo zwierzchności Kachalney ku pewnemu tych prowentow Perceptowaniu pełnili surowo przykazuie. 1786. 29. Marca sancitum.*

Niekontentuiąc się taką rezolucyą Jcek a zawsze podstępami idący, chciał podstęp i pod Kommissyą zrobić i inną iaką rezolucyą zyskać, lecz

lecz omylił ſię na ſwoich nadzieiach bo Kommiſſya Go powtornie do Aktoratu odeſłała *1786. Ar. 11. drugie ſancitum.*

Wtym przeciągu dowiedziawſzy ſię Zelman furman że Jcko Leybowicz imieniem iego w krzywdzie niby Gminu, wydał mimo wiadomość onego do Kommiſſyi Pozwy, Manifeſt o zdradliwe iego do Aktoratu w piſanie.

1786 1. Junii zanioſł Mimo dwie Rezolucye Kommiſſyi Skarbowey odſyłaiące rozwiązanie ſkargi Gminu na Kahał zanoſzoney do Aktoratu, nieprzeſtał tentacyi Jcek pod Kommiſſyą robić po trzeci raz zaſkarżył Kahał o złe rządzenie kaſſą Kahalną, i to porą pomyślniey mu planta udała ſię bo tylko ſzło oto Jckowi od Rabina namowionemu żeby rząd nad kaſſą Kahalną odebrać Kahałowi żeby nie miał za co popierać rozpoczentego przez Rabina w Aſſeſſoryi Procederu. Stało ſię Kommiſſya będące w Arędzie u kontrahentow krobki Kahalne za arędować W Zyniewowi Sttcie Berznickiemu domowemu JO. Xcia Jmci Biſkupa Przyiacielowi determinowała, one iemu od dnia 1. Stycznia 1787. za arędowała, nad temi krobkami dozorcą JP, Piorę exaktora Wilenſkiego (ktory do 80000. Złł: zawinił Kommiſſyi i teraz w Areſzcie ſiedzi) naznaczyła, ażeby tenże Pioro, Xięgi dochodowe od Kahału odebrał zaleciła, oraz ażeby W. Mirſki Regent intraty krobczane W. Zyniewowi podał Urządziła. *Widzieć te ſancyta 1786. 17. 18. 20. 26. 9bra wydane w ſztukach 5. nayduiące ſię.*

Dowiedziawſzy ſię Kontrahenci Kahalni, za kontraktami od Kahału wydanemi krobki Kahalne Aręduiący, ktorzy Kahałowi znaczne ſummy anticipative na zapłacenie długu po Jezuickiego zaliczyli pobiegli do Kommiſſyi, z żądaniem naypokornieyſzym, ażeby Kommiſſya na ich kontrakta naſtępować niechciała i żeby W. Mirſkiego, od podania takowych krobek na rzecz W. Zyniewa wſtrzymała. Schyliła ſię Kommiſſya do ſłuſzney prozby kontrahentow, wſtrzymała podanie Krobek W. Zyniewowi 1786. 4 *Marca trzecie ſancitum.* -

Po takowych przez ſancita determinacyach Kommiſſyi przypadł Aktorat w Kommiſſyi imieniem JO. Xcia Jmci Biſkupa qua Pana a Zydow Jcka Leybowicza, i furmana Juryzdyczan Xiążęcych i w drugich Aktoratach tylko był wymieniony Szmul Wulfowicz teraz tu koło ſprawy Rabinowſkiey na ſądzie biegaiący i Daniel Pinchaſowicz. Ci tedy trzey całą ſprawe tak o uſtawy, zwyczaie Kahalne, o rząd, o uczynkowe zdarzenia, żałobę przeciwko Kahałowi wynieśli, o zabranie papierow Rabinowi ſłużących Kahał oſkarżyli i tyſiączne paſzkwilne a do ſądu Kommiſſyinego nigdy nienależące umieścili pretenſye.

W takim porządku gdy ſprawa przypadła Kahał przy złożeniu Receſſu od 732. Oſob Gminowych dowodził że ci Zydzi imieniem Gminu czynić niemogą, nadto przeciwko ſkładaney Plenipotencyi dowodził że ona będąc do Kommiſſyi Reſkryptowey w innym zamiarze wydana, że przez obywatelow wydaiących ią udzielnym Receſſem ieſzcze pod dniem 1. 3. i 6. Mar: 1786. Ru: odſtąpiona że Zelman furman imieniem ktorego Aktorat ieſt uczyniony przeciwko temu Manifeſtował ſię a przyzłożeniu takich obiekcyi żądali aby w gurze wymieni imieniem Gminu czynić nie mogli, lecz inaczey przeciwko oczewiſtości ſtało ſię, rezolucya nawet na takie obiekcye niedana owſzem nakazano Kahałowi, ażeby on nawet w ſwoim piſmie nie zmieniał tego iż gmin z nim idzie, lubo nawet Gminowe oſoby za-

zem z Kahałem zapozwane były. *Widzieć tę Decyzyą fol. 50 i Aktoraty przeciwko Gminowi wyniesione od tych to titulo Delatorow.*

Daley ci to podmowieni pozwali i Gruszkę Sędyka interessow pilnuiącego do Kommissyi chcieli z nim łaczyć Aktorat iakby i on Cywilne interessa utrzymuiący do percepcyi Kahalnych należał. Lecz Sąd ten Akrorat dla nieterminalności odłączył, a w tym mieyscu zważyć iak niewłaściwie wszystkie kwestye wciągano do Kommissyi.

Po złączeniu Aktoratow iedno stronnych bo Kahał swego niemiał Aktoratu, stawał Kahał Wileński iż co do Summy Dekretem Likwidatorskim zaiętey nieunikał od explikacyi do poty poki długi Dekretem likwidatorskim zaięte niebędą zaspokoione, w innych zaś kwestyach wszystkich stanął deforo w assystencyi Zwierzchności swoiey Wiewodzińskiey, probuiąc skoro Dekret likwidatorski, krobek od posagow, wina kaszernego, od iabłek rayskich, od świec kupuiących się od obrzezania, od pior z każdey gęsi rzniętey, od mięsa kasernego, od przedawania tytułow Zydowskich niezaiął i iako religicznych niemogł zaiąć, tedy iż tey Sprawy Kommissya niema mocy przed siebie przyimować.

Na podaną taką akcessoryiną prozbę mimo spodziewanie Kahalnych, Sąd Kommissyiny oczewisty dał wyrok, komportacyą ksiąg Chazakowych, Cheyrymowych, uchwalnych, ksiąg duchownych, klątw. nic do importancyi nienależących do oczywistey rozprawy nakazał, in ordine tego czy dobrze od gminu plenipotencya iest wydana inkwizycyą przeznaczył, (a wszelak Sprawę za niemi przyiął na co tu było inkwizycyi kiedy przeczytanie tych plenipotencyi dostatecznie przekonywało że ona nie do tamtego Sądu wydana) Akta inkwizycyi kalkulacyi weryfikacyi i urzędnikow od strony Kahału niepodawanych naznaczył W. Podstarostę od urzędu suspendował &c. i inne iudicata ad velle zapisał.

Widzieć 1787. 17. Apryla Dekret.

Z zapadnienia takowego Dekretu w tenczas kiedy Kahał stawał de foro in accessorio iakże gmin może tłumaczyć ewokacyą. Niepozywał Kahał ale pozwany excypował się narzucony zatym wyrok niemoże nikogo wiązać ile w niewłaściwym Sądzie zapadły.

Nim Sąd poniżey przekona się o tey prawdzie że Kommissya niema mocy sądzenia interessow i Spraw Zydowskich teraz daley okazuie Kahał czynności tych to podbuntowanych od Rabina Zydow na szkodę Kahału.

Słyszał Sąd iż Dekret Kommissyi Skarbowey dysponował komportacyą wszystkich ksiąg przez Kahał, circa principale. Ci podmowieni od Rabina Zydzi, usiłuiąc,ażeby Kahalni z wszelkich dowodow wyzutemi byli, co do Praw religicznych i ustaw Wileńskich uplantowali sobie zabrać wszystkie księgi, iakoż potrafili wydemonstrować przed Kommissyą potrzebę ażeby księgi mimo Dekret przed rosprawą od Kahału przez exaktora Wileńskiego odebrane były.

Exaktor idąc za przewodnictwem sanciti gwałtownie napadłszy na dom Pisarza Kahalnego wszystkie xięgi Kongressowe Konstytucye, uchwały księgi do nabożeństwa służące, i inne gwałtownie z żołnierzami i Ickiem Leybowiczem Symelem Wolfowiczem zabrali widzieć *1787. 25. Aug: sancitum 3. 7bra wizyą.*

Ten dopełniony gwałt z pogorszeniem patrzącey na to powszechności, z nieutulonym płaczem i narzekaniem prześladowanego Kahału gminu całego, komu przypisać należy, nierozumiem ani w księdze Praw

nie-

nienalazłem takiey determinacyi żeby Kommiſſyi wolno było cudzey Juryzdykcyi do ſiebie przywłaſzczać Sprawy, żeby Dekreta acz niewolnie zapadłe, wolną było przez ekonomiczne ſancita podnoſić i przeciwne im rozrządzenia wydawać, żeby ſancitami ſancita znoſić.

Ma być też Dekret ewokacyiny tak święty żeby go naturalny Sąd aſſeſſorſki i ſłuchał, gdy ſama Kommiſſya niemaiąca mocy nad to Sprawa po kilkoletnie go odmieniała.

W tym tylko okazać uſiłuiemy podſtępy przez podmowionych od Rabina Zydow uczynione a wſzyſtkie do ſkrzywdzenia Kahału dążące.

Niewłaściwie wciągnięci do Kommiſſyi, kſiąg ogołecenie nieprzyzwoitość Procederu Kommiſſyinego nayiſtotniey dowodzą.

Już to ieſt naywidoczniey tak przez cytowane Prawa w Produkcie ſtarſzych Kahalnych iako też przez gmin Wileńſki dowiedzionym; że Zydzi z oſob ſwoich i maiątkow a tym więcey ważności Praw, Przywileiow, wolności im nadanych do innego Sądu należeć niepowinni iak początkowo do Zydowſkiego, potym Woiewodzińſkiego a przez appellacyą Aſſeſſorſkiego, i to też ieſt naypewnieyſzym że wſzyſtkie Prawa o Kommiſſyi Skarbowey piſzące piſmem gminu zacytowane ktorych powtarzać niema potrzeby zakazały iey przyimować nienależnych do ſiebie Spraw zakładaiąc nawet nullitatem na wypadłe w niey ewokacyine Dekreta.

Na mocy zaś iakich Praw taż Kommiſſya przywłaſzcza ſobie władze podgarnięcia Zydow wſzyſtkich do ſwoiey Juryzdykcyi niech Sąd zważy.

Cytuie ona do tego przypadku dwie dla ſiebie Konſtytucye, iedną 1764. Roku o pogłownym piſzącą, drugą 1775. Ru. dozwalaiącą Zydom Litewſkim 500000. zł: długu zaciągnąć iak zaś nieſtoſowne ſą te Prawa do podgarnienia Spraw między Zydami zachodzących roztrząśniymy one przez ſzczeguł.

Konſt: 1764. Ru. ſtanowiąc pogłowne Zydowſkie od każdey głowy co do likwidacyi długow Kahalnych taki ma wyraz. *Ze zaś długi generalne Zydowſkie, czyli w generalności wſzystkich czyli Woiewodzkich Kahałow tyczące ſię, maią być dawniey przez ſtarſzych Kahalnych zaciągnione, zaczym wſzyſcy ſtarſi niezawodnie powinni ziechać na kwartalną kadencyą Kommiſſyi Skarbowey w Lutym 1765. odprawiać ſię maiącą z wſzelkiemi papierami ſkryptami i regeſtrami długi pozaciągane pokazuiącemi, dla informowania roztrząśnienia i przez przyſięgi nawet gdzie będzie potrzeba rezelwowania i obmyślenia ſpoſobow do uſpoſobienia onych przez Zydow naſtąpić maiącego.*

Dośledzaymy w tey Konſtytucyi tego, czy ona forum wieczyſte dla Zydow w Kommiſſyi determinowała, i czy też Konſtytucya wſzyſtkie fundusze Kahalne z iakiegokolwiek zrodła pochodzące na ſatysfakcyą wierzycielow zagarnąć dyſponowała, to ieſt nayſzczegulniey w teraźnieyſzym intereſſie potrzebnym do wiadomości.

Wyrazy Prawa tego maią Zydzi na iedną kadencyą Kommiſſyi Skarbowey z papierami długi okazuiącemi ziechać, dla czegoż, dla informowania rotrząśnienia i przez przyſięgi gdzie będzie tego potrzeba rezelwowania realności tych długow i dla czego więcey, dla obmyślenia ſpoſobow do uſpokoienia onych przez Zydow naſtąpić maiącego.

Jaka tedy nayprzod moc dana, to ieſt w iakiey formie ułatwić ten interes Zydowſki zaleciły ſtany oto, nie w inney tylko w ekonomiczney bo bez Aktorow, bez Pozwow kazała tylko rachunki przeyrzeć i długi rezelwować, więc nie iudicaria ale economica forma w dopełnieniu tey likwidacyi przeznaczona, i w takiey formie Kommiſſya Skarbowa Lit: załatwiała ten interes gdy przez Uniwerſał zwołała

Zydow i wszystkich ich kredytorow, i osoby na likwidacyą delegowała.

Widzieć 1765. 9. Augusta Uniwersał.

Te Prawo iedną tylko Kadencyą przeznaczyło na tę likwidacyą, więc nie wieczysta likwidacya, a tym bardziey Sąd w Kommissyi.

Gdyby rozumieć że Konst: 1764. ten rodzay Sprawy poddała pod nieustanny Sąd Kommissyi Skarbowey, tedyby w pośledniey szych Ordynacyach na Seymie dla Kommissyow stanowionych w Roku 1766. ten rodzay o długi Kahalne umieściła. *Czytać te Ordynacye.*

Ale skoro niema w tych Ordynacyach tego rodzaiu Spraw, iakże go można sobie przywłaszczać? a ieszcze in deregationem Juryzdykcyi właściwey Sądow Assesorskich Ani można dla ustabiliowania w Kommissyi Skarbowey Sądu wzywać z teyże Konst: 1764 wyższy punkt piszący o zniesieniu Ryczałtowego Pogłownego, kassuiący ziazdy Zydowskie, zabraniaiący ażeby pod pretextem Pogłownego żadne extorsye, impozycye i exakcye nie działy się, a na sprzeciwiaiących się forum w Kommissyi Ekonomiczney przeznaczaią, gdyż niemasz w tey Sprawie takiego przypadku bu tu Kahał titulo pogłownego żadney impozycyi na nikogo nie włożył.

Owszem że wszystkie Krobki nie t it ulo pogłownego wybieraią się. I że ich nastanie razem z Religią ich nastało, punkt na tym do iuramentu daie osobliwie co do tych Krobek, ktorych Dekret likwidatorski nie zaiął.

Już tedy widoczna konwikcya z determinacyi Prawa, że forum nie iest na te Sprawy właściwe. Teraz przypatrzmy się czy ta 1764. Konstytucya wszykie fundusze Kahalne kazała na satysfakcyą kredytorow zagarnąć.

Ta 1764. Konstytucya pisze, żeby Zydzi z papierami długi okazuiącemi nie fundusze ich, przyieżdżali na Kommissyą, tym samym więc iasno dowodzi się, że nie do zlikwidowania fundufzow, ale do likwidowania długow moc była Kommissyi docześnie powierzona.

Kończy zaś ten punkt na tym, iż Zydzi ziechać się maią dla obmyślenia sposobow do zaspokoienia długow, obmyślać kazały Stany Rzpltey sposoby do zaspokoienia długow, nie zagartywać całkowitość funduszow Kahalnych, i to obmyślać na iedney tylko kadencyi

Zydzi zaś Kahalni Wileńscy, ze strony swoiey nayistotniey dopełnili te Konstytucyą zlikwidowali długi wszystkie, i obmyślili fundusz na zapłacenie ich z iedenastu Krobek Cywilnego dochodu, przez Kommissyą skończoną według 1764. Konst: Sprawę ciągnie do siebie.

Gdy więc Konst: 1764. nie daie wieczystego Sądu w Kommssyi Skarbowey in ordine dłngow Kahalskich, i gdy nie dozwala wszystkich ich brać funduszow zeydźmy teraz do Konst: 1775. Roku.

Ta dozwalaiąc Zydom Litewskim zaciągnąć długu 500,000 na zaspokoienie funduszu Kommissyi Eedukacyiney w końcu taki ma warunek — *Te iednak pozwolenie, iz niema naruszać w dalszych punktach postanowienia Kommissyi Skarbowey Litewskiey, względem znoszenia długow Zydowskich uczynionego ostrzegamy.*

I w tey Konstytucyi niemasz naymnieyszey wzmianki ani o dozwoleniu sądzenia Spraw Zydowskich a tym bardziey zagartywaniu ich funduszow pod satysfakcyą Kredytorow nie poddanych, ta Konstytucya postanowienia Kommissyi Sarbowey względem znoszenia długow nieznosi i nie narusza, ale żeby taż Kommissya nowe fndusze kazała obmyślać i to przez Kommissyą na zaspokoienie długow bynaymniey

niedozwala, a nawet przeſzłe tylko poſtanowienia w mocy ſwey zachowuiąc, na przyſzłość żadney władzy nie nadaie, co że tak ieſt ten tylko chyba zapierać będzie, kto znaczenia ſłow Polſkich niezna.

Gdyby naypodchlebnieyſze dla Kommiſſyi formować wnioſki, tedy znich żadną miarą ſądowości niemożna dla niey przypiſać owſzem przeciwko niey argument naymocnieyſzy, że nigdy ſądowości nie miała, gdy Konſtytucya 1775. Roku nie Dekreta Kommiſſyine ale poſtanowienia zatwierdziła.

Jnna i wcale ieſt rożna rzecz ucynić likwidacyą i poſtanowić bilans długow i percepty, a daleko inna i rożna ieſt rzecz decretorie co zadecydować.

Konſt: 1764. między Zydami i Kredytorami likwidacyą uczynić determinowała, a Kommiſſya teraźnieyſza między ſamemi Zydami kłucącemi ſię forum przed ſobą determinowała i judicata in preiuditum Juryzdykcyi Woiewodzińſkiey i Aſſeſſorſkiey poformowała.

Rozumieiąc nawet że Konſt: 1775. utwierdzaiąc poſtanowienia Kommiſſyi tym ſamym i Dekret Likwidatorſki utwierdziła, tedy Kommiſſya nadto co zaiął Dekret ten Likwidatorſki nicby więcey ſobie przywłaſzczyć nie mogła.

W Dekrecie tym Likwidatorſkim 11. Swieckich Krobek poddanych na ſatysſakcyą Kredytorow, te więc 11. Krobek według myśli tegoż Dekretu należeliby do okalkulowania przez W. Podſtarościego, a tego Kyedytorowie zapytywaćby powinni, ktorym byłby in reſponſione a gdyby nie okalkulował ſię ſię Kredytorom, tedy o to do Kommiſſyi mogłby bydź pociągnionym ale bez inſtancyi Kredytora, Podſtrościego a tym bardziey Zydow pociągać do Kommiſſyi nie wolno, i dotąd kredytorowie ſkargy ſwoie nieśćby do do Kommiſſyi mogli pokiby ich długi nie były zaſpokoione.

Wzelak Kommiſſya inaczey zrobiła, nie na inſtancyą Kredytora ktorego, ale na inſtancyą Zydow kilku podmowionych iak Sąd przeświadczony uformowała in aceſſorio de ſoro oczewiſty Dekret, podciągneła Srawy uczynkowe, kazała zabrać Kſięgi duchowne i inne w końcu W. Podſtarościego ſuſpendowała ab officio.

Wſzakże W. Podſtaroſta był przez Dekret Likwidatorſki za naturalnego dozorce naznaczony, kaſſuiąc zaś Urząd iego nadwątliła Dekret Likwidatorſki, ſkaſſowała ſwoie trzy ancita, przez ktore i Dekret Likwidatorſki za iedynie naleący do ſwego rozpoznania, i W Podſtarościego za naturalnego Stroża przeznaczyła.

Widzić te Sancita 1772. 9. Januar: 1772. 15. 7bra 1774. 9. Julii.

Lecz żeby bliżey przkonać ſię o nienależności Kommiſſyi Skarbowey Rządu a tym więcey Sądu nad Kahałami właſnym ią przekonywamy dowodem.

Przed Rokiem 1784 Kommiſſya Skarbowa odebrała była rząd nad Kahałem Grodzieńſkim, zaſkarzoną o to na Seymie przy złożeniu explikacyi taką do Stanow Rzpltey wnieſła prożbę: „ *Trzeba tedy, aby Prześwietne Stany wyrażnym oſtrzegły Prawem, iżby przyſzłe Kommiſſye Skarbowe nad temiż Krobkami, iedynie na uſpokoienie długow Obywatelſkich wyznaczonemi dochodami w Mieſtach Stołecznyh, Woiewodztw i Powiatow bez przeſzkody obcey dozor miały i na każdym Seymie o wielości zaſpokoionych długow donoſiły. Widzieć Dyaryuſz Seymu 1784 fol: 369.*

1784. Kommiſſya wyznała że nie ma wyraźnego Prawa ażeby Kommiſſya ſkarbowa nad Krobkami Zydowſkiemi miała przez Prawo po-

lecony ſobie dozor, a zkądże Kommiſſya 1786. wyczytała one gdy po Roku 1784. żadne w takim przypadku nie ieſt.

Przekonywamy przeto nayiſtotnieyſzemi dowodami, bo Prawami i wyznaniem właſnym Kommiſſyi Skarbowey, ona nie tylko mocy Sądowey ale nawet dozoru directe nie ma ſobie poleconego, iakżeż ona śmie ieſzcze nad granicę Dekretu Likwidatorſkiego, poſuwać ſię i Krobki Duchownde, ktore od naſtania Religii Zydowſkiey początek ſwoy biorą do ſiebie podgartywać.

Kommiſſya Skarbowa Lit: Pze: wſzyſtkich ſwoich czynności podług determinacyi Prawa powinna prze Stanami Rzpltey kalkulować ſię czy kalkulowała ſię kiedy ona z prowentow Kahalnych, nigdy żadnego Sąd nie znayduie o tym w Dyaryuſzach Seymowych świadectwa więc naypewnieyſza prawda, że nigdy nad niemi zwierzchnictwa nie miała.

Takie więc gdy Sąd Nayiaśnieyſzy ma iſtotne przed ſobą przekonanie, powinien zakazać, ażeby Szymel Wolfowicz, Daniel Pinchaſowicz, Icek Leybowicz, pod żadnym pretextem Kahał do żadnego Sądu mimo Sąd Woiewodziński i Aſſeſſorſki exreprowentow Kahalnych ewokować nie ważyli ſię, a za dopełnioną do Kommiſſyi Skarbowey ewokacyą, ażeby każdy z nich 6, Niedziel Turmy i 100. kop gr: Lit: był ukarany i ażeby nieſłuſznie żądane przez Gmin na Kahale peny ewokacyine uchylonemi zoſtały.

Słyſzał Sąd w Produkcie cytowane Prawa i Przywileia z mocy ktorych Starſi Kahlani maią moc ſądzić przeſtępnych Zydow, z pod tych Praw wielu wyłamuie ſię Gminnych, żądaniem przeto od Kahału ieſt, ażeby Zydzi miedzy ſobą nie gdzie indziey iak w Kahale ſądzonemi byli, a od nich żeby ſzła appelacya do Sądow Woiewodzińſkich potym Aſſeſſorſkich, ſpodziewamy ſię że Gmin Wileńſki na Sąd Kahalny zgodzi ſię, w ktorym wydanie Pozwu gr: 3. a cała Sprawa gr: 24. koſztuie i naydaley w Tygodniu iednym ſkończyć ſię powinna.

Potrzeba ażeby Sąd Nayiaśnieyſzy pewną dla Kahału ułożył Ordynacyą ktoraby każdą Juryzdykcyą w obrębie ſwoim utrzymywała, ktoraby kłotnie w Mieście wſzczynaiące ſię nayprędzey ułatwiała, ktoraby mieyſcowy Wileńſki Sąd za cel miała.

Niech Sąd przepiſze im drogę ktorą iść maią, a od ktorey zboczać im nie będzie ſię godziło, niech Sąd położy termina, a quo ad quem w Sprawach ſwych ſądzić ſię maią, aby ſię po całym nie błąkali świecie, niech Sąd naznaczy przeciąg w ktorym każda Sprawa przez wyznaczoną Juryzdykcyą ſkończona bydź ma; niech Sąd zadeterminuie od iakich i iakiey importancyi Spraw appelować można.

Kahał Wileńſki dla dobra powſzeczności tego żąda, wſzak on ieſt doczeſnym. Zadnych więc Oſoby teraźnieyſzy dla ſiebie oſobiſtych nie proſzą względow, o dobro Narodu ſwego obſtaią, ktoren ich na tym Urzędzie poſtawił Naypokornieyſzą zanoſzą prożbę do Sądu Aſſeſſorſkiego pod ktorego opieką zoſtaią, ażeby uznaiąc ich za Obywatelow i chcąc ich pożytecnemi dla Kraiu uczynić dokończył ſwego dzieła przepiſuiąc pewne a na Przywileiach wſparte prawidła.

Bądą oni wielbić wiekami ten dzień, i do ſolennego ſzcządkom ſwoim zoſtawią go obchodu w ktorym zyſzczą potwierdzenie ſwoich wolności, Praw, Przywileiow &c. i w ktorym pewny zyſzczą a wieczyſty umarzaiący kłutnie ich porządek, ktorym nie protekcya za dowod iſtotny ale ſprawiedlwość zadeterminowene zoſtaną.

K A-

KATEGORYA 3cia.

Ktora okaże niesłuszność pretensyi Wielmożnego Wicherta do Kahału stosowaney.

Gdyby słuszna była pretensya W. Wicherta iak nie iest, tedy skoro ona opiera się na fundușzach Rabina Wileńskiego, a te po odsądzeniu ieod Rabinowstwa gdy odpadaią od satysfakcyi dla W. Wicherta, szukać zatym fundușzu na samym Wigdorowiczu ma Prawo.

Wydziwić się atoli niemożna widoczney zmowności Wigdorowicza z W. Wichertem, nie składa W. Wichert Wlewkow od Kupcow, przecięż Wigdorowicz nie upomina się o nie, ale całkiem przyznaie pretensyą, lubo ią w Grodzie Nowogr: wypierał, powiadaiąc że te Wexle są uspokoione. *Widzieć Dekret Nowogr:* I lubo Plenipotenci JO. Xcia Imci Biskupa Wileńskiego, sami uznaią, że część tego długu przelanym przez Wigdorowicza długiem na Sołłohubie w kilkunastu Tysiącach iest zaspokoiona, ktorą Kategoryą spodziewamy się, iż Sąd bez bytności samych obligow niezechce zaspokoić.

Naypryncypalniey idzie tu o to, ażeby W. Wichert w stopniu Xcia Biskupa przelew maiący ukarany był penami Ewokacyinemi to iest 6. Niedziel wieży i sto Kop, za pozywanie Kahalnych do Nowogrodka, wiadome Prawa, że Kahalni tylko i Podwoiewodzego i w Assessoryi maią Sąd właściwy, ex vi zaś inskrypcyi z mocy Konst: 1776. Roku nie mogli bydź pozywani ad forum ubiquinarium bo inskrypcyi od nich wydaney niemasz, przy wskazaniu zatym pen ewokacynych, ma bydź kassata Dekretu Nowogrodzkiego.

KATEGORYA 4ta.

Ze Zydzi na Jurydyce Xcia Biskupa Wileńskiego, i na innych Jurydykach i przedmieściach żyiący powinni ulegać Kahałowi Wileńskiemu i Juryzdykcyi Woiewodzkiey.

Cytowane Prawa i Przywileie daią moc Starszym Kahalnym nieposłusnych Zydow karać, w Wilnie inney Starszyzny niemasz nad Kahał Wileński, iemu więc wszyscy Zydzi na iakichkolwiek Jurydykach mieszkaiący ulegać z wyrazu tych Przywileiow maią. Konst: 1764. Roku pod tyt: Watunek Miast zastrzegła, ażeby Zydzi na wszystkich Jurydykach mieszkaiący directe do woiewodzińskiey należeli Zwierzchności.

Dekret 1783. Roku Assessorski dysponował, ażeby Kahał nad wszystkiemi Zydami miał dozor i inspekcyą, z tych więc względow zastrzedz potrzeba, ażeby Zydzi na wszystkich Jurydykach i przedmieściach Miasta Wilna mieszkaiący iednemu Kahałowi posłusznemi byli.

Ze zaś Zydzi na Jurydyce Xcia Biskupa usundowali sobie rzeźnice, a ztąd wnosi deces w Krobce ktora na fundusz Kredytorow iest przeznaczona, więc zakazania rznięcia bydła w tamtym mieyscu doprasząmy się, albo żeby i z tamtego mieysca opłata zwyczayna oddawana zostawała, kunica zaś in kontemptum ich Religii przy rzeźnicy przybita, ażeby oderwana została. Ażeby expens Prawny na tychże Juryzdyczanach do 9000. Zł: był zasądzony.

A razem zakazania, ażeby Zwierzchność maiący na Jurydykach Xcia Biskupa, żadnych gwałtow nad Zydami na nich mieszkaiącemi nie dopełniali. *O ktorych świadczy Dekret Ziemski Woiewodztwa Wileńsk: 1787. 9. 7bra.*

RESZTA W PETYTACH.

